

Zeleno poduzetništvo i gospodarstvo; ekološki certifikati

Radeka, Boris

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:212391>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-31**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

BORIS RADEKA

**ZELENO PODUZETNIŠTVO I GOSPODARSTVO;
EKOLOŠKI CERTIFIKATI**

Diplomski rad

Pula, 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

BORIS RADEKA

**ZELENO PODUZETNIŠTVO I GOSPODARSTVO;
EKOLOŠKI CERTIFIKATI**

Diplomski rad

**Student: Boris Radeka, 145 ED, redoviti student
Smjer: Management i poduzetništvo**

Kolegij: Poduzetništvo i gospodarstvo

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Ekonomika poduzetništva

Mentor: izv. prof. dr. sc. Violeta Šugar

Pula, Svibanj, 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za magistra ekonomije/poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Sadržaj

Uvod	1
1. Metodologija i ciljevi istraživanja	2
2. Pojmovno određenje	4
2.1. Poduzetnik i poduzetništvo, definicije i povijesni pregled	4
2.2. Vrste poduzetništva	5
2.3. Ekologija	8
2.4. Kvaliteta i certificiranje	9
2.4.1. Norme	11
2.4.2. Akreditiranje	12
2.5. Važne oznake	14
2.5.1. CE oznaka	14
2.5.2. ISO certifikat	15
3. Poljoprivreda i gospodarstvo	17
3.1. Ekološka poljoprivreda	19
3.1.1. Načela ekološke poljoprivrede	21
3.1.2. Prijelaz na ekološku proizvodnju	23
3.1.3. Stanje ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj	24
3.2. Certificiranje ekoloških proizvoda	32
3.2.1. Kontrolni sustav	33
3.2.2. Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji	35
3.2.3. Označavanje proizvoda ekološke poljoprivrede	36
3.2.4. Ekocertifikat	40
3.3. Potpore ekološkoj poljoprivredi mjera 11	40
4. Istraživanje	44
Zaključak	51
Literatura	52
Popis slika, tablica i grafikona	55
Prilozi	56
Sažetak	59
Summary	60

Uvod

Unaprjeđenje kvalitete života i osiguravanje održivog gospodarskog razvitka glavni su izazovi današnjice. Ekološka poljoprivreda bitan je poduzetnički koncept koji može pridonijeti ostvarenju takvih ciljeva. Kako je svrha ekološke poljoprivrede zaštita zdravlja i života ljudi, očuvanje prirode i okoliša, te zaštita potrošača, razvoj takvog oblika proizvodnje trebao bi biti od strateške važnosti za Republiku Hrvatsku. Iako Republika Hrvatska ima idealne prirodne preduvjete za razvoj ekološke poljoprivrede, a pogotovo jasno izražene agroekološke raznolikosti nacionalnog poljoprivrednog prostora, ekološka poljoprivreda još uvijek nije u dovoljnoj mjeri razvijena, te je prema dostupnim podacima ispod planiranih 8% od ukupne poljoprivredne proizvodnje, koliko je akcijskim planom razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011.-2016. godine bilo planirano do kraja 2016. godine.

Predmet ovog rada je certificiranje ekološke poljoprivredne proizvodnje. U radu se detaljno opisuje postupak certificiranja s naglaskom na postupak dobivanja eko certifikata. Istražuje se stanje ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj i Istarskoj županiji.

Rad je podijeljen u četiri tematske cjeline. U prvom dijelu opisana je metodologija rada, predmet i ciljevi istraživanja, te je postavljena hipoteza. U drugom dijelu obrađeni su pojmovi koji su važni za temu rada i kolegij. Detaljno su objašnjeni pojmovi poduzetništva, ekologije, kvalitete i postupka certificiranja.

U sljedećem poglavlju govori se o poljoprivredi i gospodarstvu s naglaskom na ekološku poljoprivredu i certificiranje ekološke poljoprivrede.

U posljednjem, četvrtom poglavlju prikazano je istraživanje te se daje odgovor na postavljenu hipotezu. Za potrebe rada napravljeno je anketno istraživanje koje je provedeno anketiranjem ekoloških proizvođača u Istarskoj županiji.

Motiv za odabir teme bio je istražiti mogućnosti za zdraviji načini proizvodnje, tj. onaj koji nema negativan utjecaj na okoliš i zdravlje ljudi, te prikupiti informacije i istražiti je li uopće isplativo započeti s takvim načinom proizvodnje.

1. Metodologija i ciljevi istraživanja

Istraživanje je provedeno anketnim upitnikom putem telefona i elektroničke pošte. Anketiranje je provedeno u razdoblju od 1.5.2017.-31.05.2017., a temeljilo se na metodi slučajnog uzorka. Anketa se sastojala od četrnaest pitanja, od kojih je kod većine pitanja trebalo izraziti stupanj slaganja s određenom tvrdnjom prema Likertovoj skali, na tri pitanja ispitanici su mogli dati slobodan odgovor, a jedno se pitanje sastojalo od višestrukog izbora zadanih odgovora, također dopunjena je slobodnim istraživačkim razgovorom. Anketom je obuhvaćeno 20 ekoloških proizvođača od ukupno 106 na području Istarske županije, što predstavlja 18,87%.

Kod obrade podataka korištene su induktivne i deduktivne metode, metode analize i sinteze, metoda apstrakcije i konkretizacije te metoda generalizacije, metode deskripcije i kompilacije, te statistička metoda.

Statistička metoda korištena je kod odabira uzorka, također kod ocjene odgovora na postavljena pitanja korištena je statistička metoda analize numeričkih nizova, aritmetička sredina, mod i medijan.

Ciljevi istraživanja

Cilj rada bio istražiti stanje ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj i Istarskoj županiji, istražiti postupak certificiranja te utvrditi potencijal ovakvog načina proizvodnje.

Razgovorom s ekološkim proizvođačima nastojalo se utvrditi je li okruženje Istarske županije poticajno te isplati li se uopće ući u postupak certificiranja i postati ekološkim proizvođačem i istražiti kakve su potpore za ekološke proizvođače, postižu li ekološki proizvodi višu cijenu, raste li tržište ekoloških proizvoda, te na kraju da li kupci uopće prepoznaju takve proizvode.

S obzirom na trend rasta ekološke poljoprivrede u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji, istražuju se trendovi koji su razlog tome. Također se pokušava utvrditi i razloge niskog postotka ekološke poljoprivrede u Istarskoj županiji u odnosu na ekološku poljoprivredu Hrvatske. Prikupljenim podacima također želi se utvrditi je li okruženje u Istarskoj županiji poticajno te da li se u ovim okolnostima isplati postati eko proizvođačem i ući u postupak izrade certifikata.

Istraživačka hipoteza

Na temelju prethodno postavljenih i ciljeva istraživanja nastoji se dati odgovor na pitanje koje će se istraživanjem potvrditi ili osporiti, tj. prihvatiti ili odbaciti hipotezu.

H1 U Istarskoj županiji isplati se postati ekološkim proizvođačem.

2. Pojmovno određenje

2.1. Poduzetnik i poduzetništvo, definicije i povijesni pregled

Riječ poduzetnik (na engleskom *entrepreneur*), francuskog je porijekla, a doslovno prevedena znači "onaj koji ide između".¹ Počeci poduzetništva mogu se pronaći još kod drevnih civilizacija, a najviše su se isticali Egipćani, Grci, Rimljani, Feničani i Babilonci, međutim to poduzetništvo bitno se razlikovalo od današnjeg kreiranja novog pothvata. U srednjem vijeku primjer za poduzetnika možemo pronaći u Marcu Polu koji je potpisao ugovor s osobom koja je imala kapital kako bi prodavao svoju robu. Povijesno gledano uloga i definicija poduzetnika mijenjale su se s obzirom na vremenski period kojeg promatramo. Tako se u srednjem vijeku pojam koristio za osobu koja je upravljala velikim proizvodnim projektima. Poduzetnik tada nije preuzimao rizik već je samo upravljao raspoloživim resursima koji su mu bili na raspolaganju, uglavnom od političkih autoriteta zemlje. Takva definicija više podsjeća na današnjeg menadžera. Faktor rizika u poduzetništvu pojavljuje se ponovno u 17. stoljeću gdje se poduzetnika shvaća kao osobu koja sklapa ugovor s vladom o isporuci proizvoda ili pružanju usluga, a s obzirom da je ugovorna cijena bila fiksna, dobit ili gubitak ovise o sposobnosti poduzetnika.² U 18. stoljeću pojavljuje nova dimenzija u poduzetništvu jer nastaje razlika između osobe koja je posjedovala kapital i osobe koja je trebala taj kapital za svoj pothvat. Kapitalisti su osobe koje posjeduju kapital, a poduzetnici korisnici kapitala koji poduzimaju rizične pothvate. Baš u 18. stoljeću zbog takvih odnosa nastali su brojni izumi. Krajem 19. i početkom 20. stoljeća nije postojala razlika između poduzetnika i menadžera, a poduzetnikom se smatra osobu koja organizira i upravlja poduzećem za osobnu dobit. Poduzetnik plaća troškove materijala, zemlje i kapitala, vlastitim sposobnostima pridonosi poduzeću, također preuzima rizik gubitka i dobiti, a neto ostatak nakon što podmiri sve troškove zadržava za sebe.³ Sredinom 20. stoljeća pojavljuje se funkcija poduzetnika kao inovatora, poduzetnik nastoji eksploatirati izum ili iskušati nove metode proizvodnje nove robe ili stare robe na nove način.⁴ Krajem 20. stoljeća dolazi do ubrzanog razvoja

¹ R.D. Hisrich, M.P. Peters, D.A. Shepard, Poduzetništvo, Zagreb, MATE d.o.o., 2011., str. 5

² ibidem, str. 6

³ ibidem, str. 7

⁴ loc. cit.

poduzetništva, tako da se za neke zemlje može reći da su poprimile karakter poduzetničkog društva.⁵

Suvremena definicija poduzetnika, gledano s ekonomskog gledišta, vidi poduzetnika kao osobu koja kombinira resurse: radnu snagu, materijale i ostalu imovinu kako bi uvećao vrijednost izlaznih dobara, također to je osoba koja uvodi promjene, inovacije i novi poredak.⁶ Psiholozi vide poduzetnika kao osobu koja ima potrebu da nešto postigne ili stekne, eksperimentira i riskira te eventualno izbjegne tuđi autoritet. S poslovne strane poduzetnik može biti viđen kao konkurent ili kao saveznik te društveno korisna osoba koja stvara nova radna mjesta.

Svim tim definicijama poduzetništva zajedničke su ove tri komponente:

- kreativnost i inovacija⁷
- organiziranje i reorganiziranje društvenih i ekonomskih mehanizama⁸
- prihvaćanje rizika ili neuspjeha.

Prema svemu dosad napisanom, poduzetništvo se može definirati kao proces stvaranja nečeg novog i vrijednog uz preuzimanje rizika te primanje za to nagrade u obliku novčanog ili osobnog zadovoljstva.

2.2. Vrste poduzetništva

Svaki novi proizvod ili inovacija svoj razvoj prema komercijalizaciji temelji na jednom od mehanizama, prema tim mehanizmima možemo i prepoznati vrste poduzetništva:

- tradicionalno
- korporativno
- društveno
- zeleno

⁵ M. Buble, M. Buble, Poduzetništvo, Split, Aspira visoka škola za menadžment i dizajn, 2014., str. 6

⁶ R.D. Hisrich, M.P. Peters, R.A. Shepard, op. cit., str. 8

⁷ M. Buble, M. Buble, op. cit., str. 10

⁸ R.D. Hisrich, M.P. Peters, R.A. Shepard, op. cit., str. 7

U individualno poduzetništvo ubrajaju se mala i srednja poduzeća, vlasnička, upravljačka i menadžerska uloga najčešće su objedinjene u jednoj osobi. Sav rizik i prihod pripada osobi koja je nositelj poduzetničkog pothvata. Često su u takva poduzeća uključeni i članovi obitelji koji svojim radom ili kapitalom dijele sudbinu vlasnika. Mnogi poduzetnici imaju problema kod pokretanja novih poduhvata jer im može nedostajati menadžerskih vještina, marketinških sposobnosti ili financijskih resursa. Unatoč poteškoćama poduzetništvo je još uvijek najučinkovitija metoda premošćivanja između znanosti i tržišta te stvaranja novih poduzeća i novih proizvoda i usluga na tržište.⁹ Također treba spomenuti i značajnu ulogu malog poduzetništva kod stvaranja inovacija i novih radnih mjesta.

Korporativno poduzetništvo je poduzetništvo unutar postojeće korporacije ili poslovanja, a također može premostiti rascjep između znanosti i tržišta. Velika poduzeća imaju financijske resurse, poslovne vještine, marketinški sustav te distribuciju za uspješnu komercijalizaciju novih proizvoda ili usluga.¹⁰ Nažalost, često pretjerana strukturiranost, tromost, birokracija te orijentiranost na probleme blokiraju inovacije, kreativnost i poduzetničku inicijativu u velikim poduzećima. Korporacije koje su u stanju prepoznati ove probleme imaju veće šanse za stvaranje poduzetničkog duha. Stvaranje nove vrijednosti u korporacijama temelji se u inovacijama koje su svojstvene upravo malom poduzetništvu. Unutarnje poduzetništvo može značiti i formiranje većeg broja manjih relativno autonomnih poduzeća unutar korporacije koje imaju određenu razinu financijske i organizacijske samostalnosti. Tako korporacija zadržava tržišni udio, a postaje fleksibilnija i poduzetnija.

Vlada kao poduzetnik također može biti kanal komercijalizacije inovacije, a to se naziva tehnološki transfer i predstavlja krajnji cilj mnoštva istraživačkih napora.¹¹ Iako vlada raspolaže znatnim financijskim sredstvima mali broj takvih znanstvenih izuma dosegne transfer na tržište. Rezultati takvih istraživanja nedovoljno su primjenjivi u komercijalne svrhe te iziskuju modifikacije.

⁹ ibidem, str. 16

¹⁰ ibidem, str. 15

¹¹ ibidem, str. 14

Zeleno poduzetništvo moglo bi se definirati kao oblik poduzetništva koji svoje djelovanje temelji na prijateljskom odnosu prema okolišu, prirodi te ukupnoj bio raznolikosti.¹² Zeleno poduzetništvo je djelatnost koja se svjesno bavi pitanjem okoliša, kroz realizaciju poduzetničkih ideja koje imaju pozitivan utjecaj na okoliš, a istovremeno su financijski održive.¹³ Pa se tako za zelenog poduzetnika može reći da je to osoba koja pokreće pothvat čiji su proizvodi i procesi u skladu s okolišem. Prvi pokušaji definiranja zelenog poduzetništva nastaju 1990-ih godina u knjizi Gustava Berlea "*The Green Entrepreneur*".¹⁴ Zeleno poduzetništvo ima potencijal da razbije postojeći ekonomski model koji se temelji na neodrživom iskorištavanju zemljinih resursa, kroz zamjenu postojećeg konvencionalnog načina proizvodnje novim ekološkim načinom stvarajući proizvode i usluge vrhunske kvalitete, a bez negativnog utjecaja na okoliš. Najvažnije karakteristike zelenih poduzetnika su

- jaka unutarnja motivacija s posebnom brigom za probleme okoliša
- upućenost u društvene i ekološke probleme
- temelje svoje djelovanje na aktivnostima koje imaju pozitivan utjecaj na okoliš, a istodobno su financijski održive.

Treba razlikovati zeleno upravljanje postojećim tvrtkama i svjesno stvaranje poslovne ideje čija je osnova zeleno poduzetništvo. U prvom slučaju tvrtke djeluju na ekološki, odnosno štedljiv način, ali to nije osnovna namjera, već više nuspojava radi financijske dobrobiti. Drugi slučaj su oni poduzetnici kojima je briga za okoliš motiv djelovanja. U tom kontekstu može se reći da je zeleno gospodarstvo ono čiji se rast temelji na smanjenju emisije ugljičnog dioksida, učinkovitijem korištenju energije i resursa i bez negativnog utjecaja na ekosustav i biološku raznolikost.¹⁵ Zeleno poduzetništvo ima veliki tržišni potencijal u Republici Hrvatskoj, naročito u sektorima poljoprivrede, turizma i ribarstva.

¹² Kosa.hr, dostupno na <http://www.kosa.hr/index.php/zeleno-poduzetnistvo>, (pristupljeno 10.04.2017.)

¹³ „An attempt to define „green entrepreneurship“, dostupno na <http://greentproject.eu/wp-content/uploads/2016/01/Definition-green-entrepreneurship.pdf>, (pristupljeno 10.04.2017.)

¹⁴ „An attempt to define „green entrepreneurship“, dostupno na <http://greentproject.eu/wp-content/uploads/2016/01/Definition-green-entrepreneurship.pdf>, (pristupljeno 10.04.2017.)

¹⁵ „An attempt to define „green entrepreneurship“, dostupno na <http://greentproject.eu/wp-content/uploads/2016/01/Definition-green-entrepreneurship.pdf>, (pristupljeno 10.04.2017.)

2.3. Ekologija

Pojam ekologija (engl. *ecology*) dolazi od starogrčkih riječi *oikos* (dom, stanište) i *logos* (znanje, znanost).¹⁶ Termin je u znanstvenu uporabu uveo Ernst Haeckel, zoolog i filozof prirodoslovac označavajući njime učenje o biljnom i životinjskom svijetu u njihovu okruženju.¹⁷ Postoji puno definicija ekologije, ali najprihvatljivija i objašnjava ekologiju kao multidisciplinarnu znanost koja proučava odnose između živih bića, njihov odnos prema okolišu, kao i utjecaj okoliša na živa bića.¹⁸ Također, može se podijeliti na teorijsku, koja proučava ekološke zakonitosti u prirodi i primijenjenu ekologiju, koja proučava optimalno gospodarenje prirodnim dobrima, uz odgovarajuću zaštitu prirode i okoliša.¹⁹ Valja razlikovati pojam ekologije od pojma zaštite okoliša i pojma zaštite prirode. Za razliku od ekologije, zaštita okoliša je društveni ili politički pokret koji ima za cilj educirati javnost o problemima onečišćenja okoliša i poticati rješavanje tih problema.²⁰

Podrazumijeva skup povezanih odgovarajućih aktivnosti i mjera kojima je cilj uspostava jedinstvene zaštite okoliša, sprječavanje onečišćenja okoliša, sprječavanje nastanka šteta, te otklanjanje šteta nanesenih okolišu.²¹ Okoliš je prirodno i svako drugo okruženje organizama i njihovih zajednica uključujući čovjeka koje omogućuje njihovo postojanje i njihov daljnji razvoj. U okoliš spadaju: zrak, more, tlo, vode, zemljina kora, energija, kao i materijalna dobra i kulturna baština koje je stvorio čovjek; u svoj raznolikosti i ukupnosti uzajamnog djelovanja.²² U Republici Hrvatskoj za zaštitu okoliša je nadležno ministarstvo zaštite okoliša i energetike. Djelokrug ministarstva obuhvaća poslove zaštite okoliša i prirode u skladu s politikom održivog razvoja Republike Hrvatske, poslove upravljanja vodama te upravne i druge poslove iz područja energetike.²³ Zaštita prirode podrazumijeva sve odgovarajuće aktivnosti i mjere koje imaju za cilj sprečavanje štetnih aktivnosti, oštećenja ili zagađivanja prirode, eliminiranje nastale štete te obnovu i dovođenje u prvobitno stanje.²⁴

¹⁶ N. Herceg, Okoliš i održivi razvoj, Zagreb, Synopsis d.o.o., 2013. str.7

¹⁷ loc.cit.

¹⁸ ibidem, str.8

¹⁹ ibidem, str.9

²⁰ Ibidem, str. 25

²¹ Zakon o zaštiti okoliša, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/194/Zakon-o-za%C5%A1titi-okoli%C5%A1a>, (pristupljeno 29.03.2017.)

²² N. Herceg, op..cit., str. 29

²³ Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, dostupno na: <http://www.mzoip.hr/hr/ministarstvo.html>, (pristupljeno 29.03.2017.)

²⁴ N. Herceg, op. cit. str.30

2.4. Kvaliteta i certificiranje

Iako se riječ kvaliteta često koristi kod opisivanja nekih proizvoda, a naročito kod usporedbe više proizvoda, kada se zna reći da je ovaj ili onaj proizvod kvalitetniji, samo kvalitetu i nije tako jednostavno definirati. Može se reći da je kvaliteta ukupnost svojstava nekog entiteta koja mu omogućuju da zadovolji zahtijevane i pretpostavljene potrebe.²⁵ Također, može se reći da je kvaliteta stupanj do kojega skup bitnih svojstava ispunjava zahtjeve.

Upravljanje kvalitetom temelji se na 8 načela:

1. Sustavni pristup - kod upravljanja kvalitetom bitan je sustavan pristup, zato što jedino upravljanje međusobno povezanim procesima kao sustavom doprinosi postizanju organizacijskih ciljeva.²⁶
2. Procesni pristup - cilj je lakše postići kada se aktivnostima i resursima upravlja kao procesima.²⁷
3. Činjenični pristup - donošenje odluka mora se temeljiti na činjenicama, tj. Potrebno je provoditi analize informacija i podataka.
4. Načelo stalnog poboljšavanja – ovo načelo vrlo je važno, jer se okolina i uvjeti na tržištu stalno mijenjaju te je nužno stalno poboljšavanje procesa rada i krajnjih rezultata rada.²⁸
5. Načelo vodstva – vođe su odgovorne za uspostavu okruženja u kojem će zaposlenici biti motivirani i usmjereni na postizanje ciljeva organizacije.
6. Načelo uključivanja ljudi – zaposleni na svim razinama trebali bi biti uključeni na postizanju ciljeva organizacije tj. puna uključenost ljudi i kvalitetno korištenje njihovih sposobnosti doprinosi uspješnosti organizacije.
7. Obostrano korisni odnosi s dobavljačima – kvalitetni dobavljači povećavaju sposobnost organizacije za stvaranje veće dodane vrijednosti.

²⁵ O. Pađen-Štajdohar, Plivati s ISO-om i ostati živ što je kvaliteta i kako njome upravljati u poslovnom i privatnom životu, Zagreb, Kigen d.o.o., 2009., str. 12

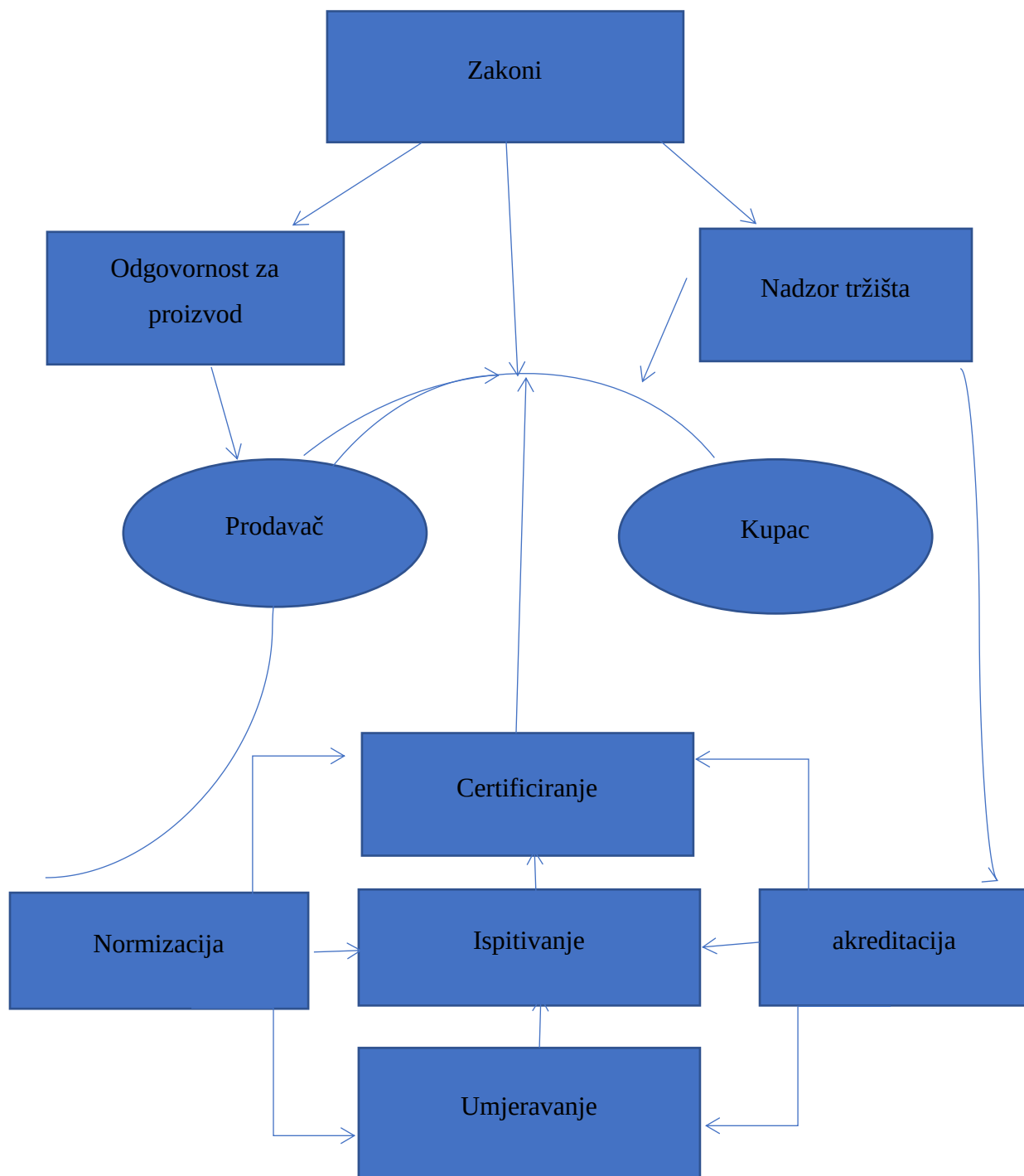
²⁶ ibidem, str. 13

²⁷ loc. cit.

²⁸ loc. cit.

8. Načelo orijentiranosti na kupca – organizacija ovisi o kupcima i stoga joj je glavna zadaća prepoznati i zadovoljiti želje kupca, a po mogućnost i nadmašiti ih.

Slika 1. Infrastruktura kvalitete

Izvor: Vlastita izrada autora prema: Pađen-Štajdohar O., Plivati s ISO-om i ostati živ, što je kvaliteta i kako njome upravljati u privatnom i poslovnom životu, Zagreb, Kigen d.o.o., 2009., str. 26

Na slici se vidi prikaz funkcioniranja infrastrukture kvalitete. Zakon propisuje određene norme koje proizvod ili usluga moraju zadovoljavati. Normama je propisan način provođenja umjeravanja, ispitivanja, certificiranja i akreditacije.

Proizvodi na tržištu moraju imati određene isprave, uključujući i certifikate odnosno potvrde o kvaliteti. Nadalje certifikate izdaju certifikacijske kuće na temelju izvještaja o ispitivanjima, a njih pak izdaju laboratoriji. Laboratoriji su pak pod nadzorom Državnog zavoda za mjeriteljstvo i Hrvatskog mjeriteljskog instituta.²⁹ Državni zavod za mjeriteljstvo brine se o zakonskom mjeriteljstvu koje je određeno zakonima i propisima. Država može odrediti da za određena područja koja su od posebne važnosti za povjerenje, zdravlje i sigurnost kupaca umjeravanje mora vršiti nezavisna institucija. O ispravnosti i nepristranosti certifikacijskih kuća brine se Hrvatska akreditacijska agencija, koja izdaje dokaz ili akreditaciju o ispravnosti i nepristranosti certifikacijske kuće.

2.4.1. Norme

Norma je priznata i poznata mjera za određenu kvantitativnu i kvalitativnu veličinu u okviru određene socijalne zajednice.³⁰ Norma je dokument donesen konsenzusom i odobren od priznatog tijela, koji za opću i višekratnu uporabu daje pravila, upute ili značajke za djelatnosti ili njihove rezultate s ciljem postizanja najboljeg stupnja uređenosti u danome kontekstu.³¹ Za razliku od norme, normizacija predstavlja postupak uspostavljanja odredaba za opću i opetovanu upotrebu s obzirom na postojeće ili moguće probleme radi postizanja najboljeg stupnja uređenosti u danome trenutku.³²

²⁹ ibidem, str. 27

³⁰ Svijet kvalitete, dostupno na: <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/norme>, (pristupljeno 05.04.2017.)

³¹ Svijet kvalitete, dostupno na: <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/norme>, (pristupljeno 05.04.2017.)

³² Svijet kvalitete, dostupno na: <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/norme>, (pristupljeno 05.04.2017.)

Ovisno o prihvaćanju norma može imati nacionalni, regionalni ili međunarodni status.

U Republici Hrvatskoj za izradu normi nadležan je Hrvatski zavod za norme. Hrvatski zavod za norme je nezavisna i neprofitna javna ustanova osnovana radi ostvarivanja ciljeva normizacije:³³

- povećanja razine sigurnosti proizvoda i procesa,
- čuvanja zdravlja i života ljudi te zaštite okoliša,
- promicanja kvalitete proizvoda, procesa i usluga,
- osiguranja svrsishodne uporabe rada, materijala i energije,
- poboljšanja proizvodne učinkovitosti,
- ograničenja raznolikosti, osiguranja spojivosti i zamjenivosti i
- otklanjanja tehničkih zapreka u međunarodnoj trgovini.

Hrvatski zavod za norme član je Međunarodne organizacije za normizaciju (ISO), Međunarodnog elektrotehničkog povjerenstva (IEC), Europskog odbora za normizaciju (CEN), Europskog odbora za elektrotehničku normizaciju (CENELEC), Europskog instituta za telekomunikacijske norme (ETSI).

2.4.2. Akreditiranje

Akreditacija znači davanje dozvole za rad, označava pojam za davanje odobrenja nekom subjektu da obavlja određenu vrstu posla. Akreditacija je dokument koji predstavlja međunarodno priznat način dokazivanja osposobljenosti za ocjenjivanje sukladnosti u područjima ispitivanja, umjeravanja, certifikacije, inspekcije, verifikacije stakleničkih plinova i organiziranja ispitivanja sposobnosti.³⁴

Akreditiranje je potvrđivanje koje provodi treća strana, a odnosi se na tijelo za ocjenjivanje sukladnosti, dajući formalni dokaz njegove osposobljenosti za obavljanje zadataka ocjenjivanja sukladnosti.³⁵ Pod sukladnosti se podrazumijeva dokaz da su

³³ Hrvatski zavod za norme, dostupno na: <http://www.hzn.hr/default.aspx?id=6>, (pristupljeno 05.04. 2017.)

³⁴ Hrvatska akreditacijska agencija, dostupno na: <http://www.akreditacija.hr/onama>, (pristupljeno 05. 04. 2017.)

³⁵ Svijet kvalitete, dostupno na: <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/akreditiranje>, (pristupljeno 07.04. 2017.)

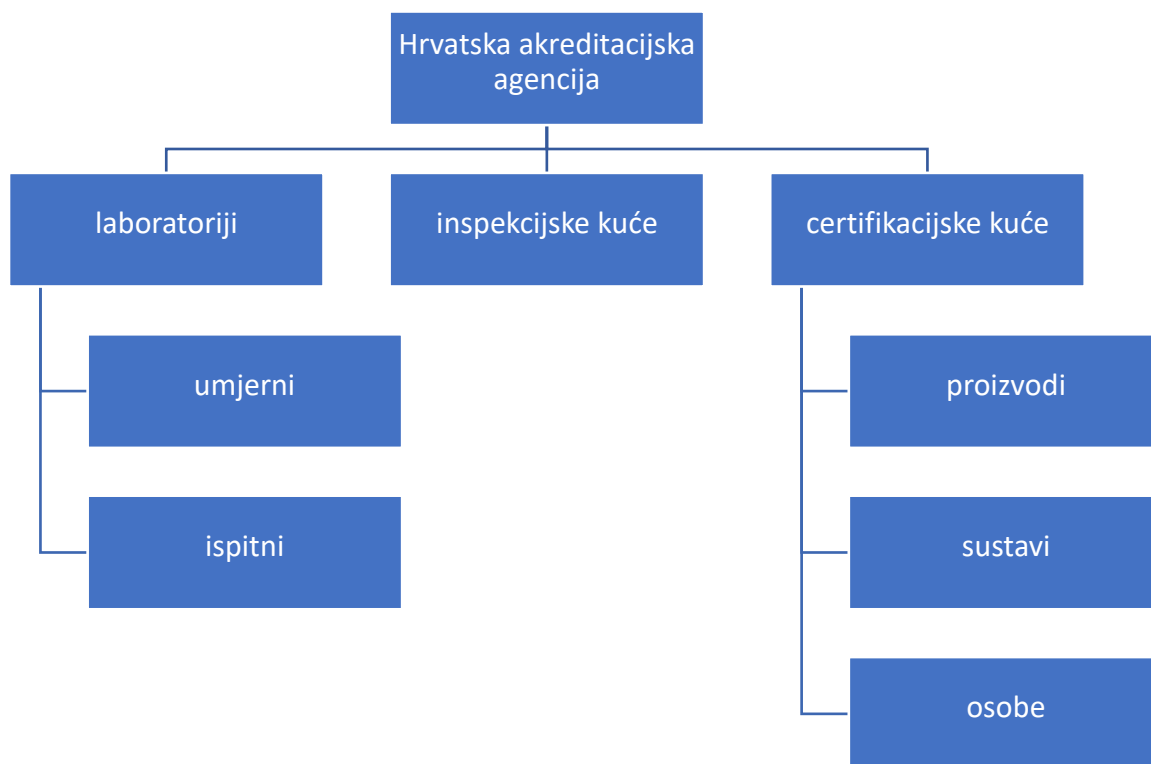
zahtjevi koji se odnose na proizvod, proces, sustav ili tijelo ispunjeni. Pod tijela za ocjenjivanje sukladnosti spadaju laboratoriji, inspekcijska tijela i certifikacijske kuće.

U Republici Hrvatskoj za davanje akreditacija nadležna je Hrvatska akreditacijska agencija. Hrvatska akreditacijska agencija je neovisna i neprofitna javna ustanova koja obavlja poslove nacionalne službe za akreditaciju u Republici Hrvatskoj.³⁶ Provodi tehničko zakonodavstvo koje je usklađeno s pravnom stečevinom Europske unije. Tehničkim propisima uređuju se sigurnost proizvoda i sloboda kretanja na domaćem tržištu, zaštita zdravlja građana, zaštita potrošača, zaštita okoliša te druga područja od javnog interesa. Agencija provodi ocjenjivanje stručne i tehničke osposobljenosti laboratorija, certifikacijskih i inspekcijskih tijela, organizatora ispitivanja sposobnosti, a koji ocjenjuju sukladnost proizvoda, procesa i usluga s tehničkim specifikacijama.³⁷ Hrvatska akreditacijska agencija kao neovisna, neprofitna i nekomercijalna nacionalna akreditacijska ustanova zadovoljava sve europske i međunarodne norme za akreditacijska tijela, te kao takva predstavlja Republiku Hrvatsku u europskim i međunarodnim organizacijama za akreditaciju i sudjeluje u njihovu radu.

³⁶ Hrvatska akreditacijska agencija, dostupno na www.akreditacija.hr, (pristupljeno 05.04.2017.)

³⁷ Hrvatska akreditacijska agencija, dostupno na www.akreditacija.hr, (pristupljeno 05.04.2017.)

Slika 2. Sustav akreditacije

Izvor: Vlastita izrada autora prema: Pađen-Štajdohar O., Plivati s ISO-om i ostati živ, što je kvaliteta i kako njome upravljati u privatnom i poslovnom životu, Kigen d.o.o., Zagreb 2009., str. 112

2.5. Važne oznake

2.5.1. CE oznaka

CE oznaka je obvezna oznaka na mnogim proizvodima unutar jedinstvenog tržišta u Europskom gospodarskom prostoru. To je vidljiva oznaka na proizvodu za koji postoji direktiva, kojom proizvođač ili njegov zakoniti predstavnik u EU iskazuje sukladnost s temeljnim zahtjevima proizvoda stavljenog u promet.⁴⁶ CE oznaka nije znak kvalitete, sigurnosti ili stupnja zaštite okoliša, ona krajnjim korisnicima i nadzornim tijelima

potvrđuje da proizvod ispunjava bitne zahtjeve primijenjenih direktiva Europske unije. Oznaka je dokaz kojim proizvođač preuzima odgovornost za sukladnost proizvoda.

Slika 3. CE oznaka

Izvor: Hrvatska obrtnička komora, dostupno na:

http://www.hok.hr/layout/set/print/gospodarstvo/jedinstveno_eu_trziste/slobodno_kretanje_kapitala/slobodno_kretanje_roba/od_srpnja_samo_ce oznaka,

(pristupljeno 16.04.2017.)

2.5.2. ISO certifikat

ISO je međunarodno tijelo za donošenje normi sastavljeno od predstavnika raznih nacionalnih normizacijskih tijela. Osnovana je 1926. godine, a trenutno broji više od 162 zemlje članice.³⁸ Pokriva sva područja ljudske djelatnosti osim elektrotehnike i elektronike te telekomunikacija.

ISO norme zasnovane su na međunarodnom konsenzusu te su kao takve prepoznatljive i široko prihvaćene.³⁹

³⁸ Svijet kvalitete, dostupno na: <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/institucije/871-predstavljamo-iso>, (pristupljeno 10.04.2017)

³⁹ O. Pađen-Štajdohar, op. cit., str. 43

ISO 9001 je norma koju je izradila međunarodna organizacija za normizaciju ISO, a se odnosi na sustav upravljanja kvalitetom.⁴⁰ Sadrži sve zahtjeve koje određena organizacija mora ispuniti, ukoliko želi dokazati da primjenjuje sustav upravljanja kvalitetom u skladu s tom normom. Organizacija ISO ne izdaje certifikate, certifikate izdaju certifikacijske kuće koje su akreditirane od strane nacionalne akreditacijske agencije. Korisnik treba uspostaviti sustav upravljanja kvalitetom prema ISO standardu, pozvati certifikacijsku kuću da provjeri i nakon toga dolazi potvrda ili certifikat. Troškovi izrade certifikata mogu varirati, a ovisi o cijeni koja je dogovorena s certifikacijskom kućom te o troškovima prilagodbe i uspostave novog sustava upravljanja. To su troškovi priručnika i procedura, obrazovanja zaposlenika, popravnih i preventivnih radnji, troškovi novih uređaja i programa te naknada konzultantu ako se poduzeće odluči na njegove usluge.⁴¹

⁴⁰ ibidem, str. 44

⁴¹ ibidem, str. 45

3. Poljoprivreda i gospodarstvo

Poljoprivreda je gospodarska aktivnost u okviru koje se uzgajaju biljke i životinje u svrhu proizvodnje proizvoda koji primarno zadovoljavaju prehrambene potrebe stanovništva.⁴² Uz ribarstvo, šumarstvo i rudarstvo spada u sektor primarnih djelatnosti, te je stara gotovo koliko i sama civilizacija. Značenje poljoprivrede

- proizvodnja biljnih i životinjskih proizvoda za prehranu stanovništva
- proizvodnja sirovina potrebnih za industriju
- uloga kao tržište za razvoj pojedinih industrija
- zapošljava dio radno sposobnog stanovništva
- osiguranje dohotka dijelu stanovništva
- sudjeluje u stvaranju nacionalnog dohotka države
- utječe na vanjskotrgovinsku bilancu

Slika 4. Slijed poljoprivrednih proizvoda u gospodarstvu

Izvor: Vlastita izrada autora

U Republici Hrvatskoj poljoprivredna djelatnost 2013. godine ostvarila je vrijednost proizvodnje od 19,2 milijarde kuna.⁴³ Također u poljoprivrednoj djelatnosti 2013. godine bilo je zaposleno 43870 ljudi, što u ukupnom broju zaposlenih čini udio od 3,2%.⁴⁴ Poljoprivreda kao djelatnost iskazano u prosjeku od 2008. do 2012. sudjeluje

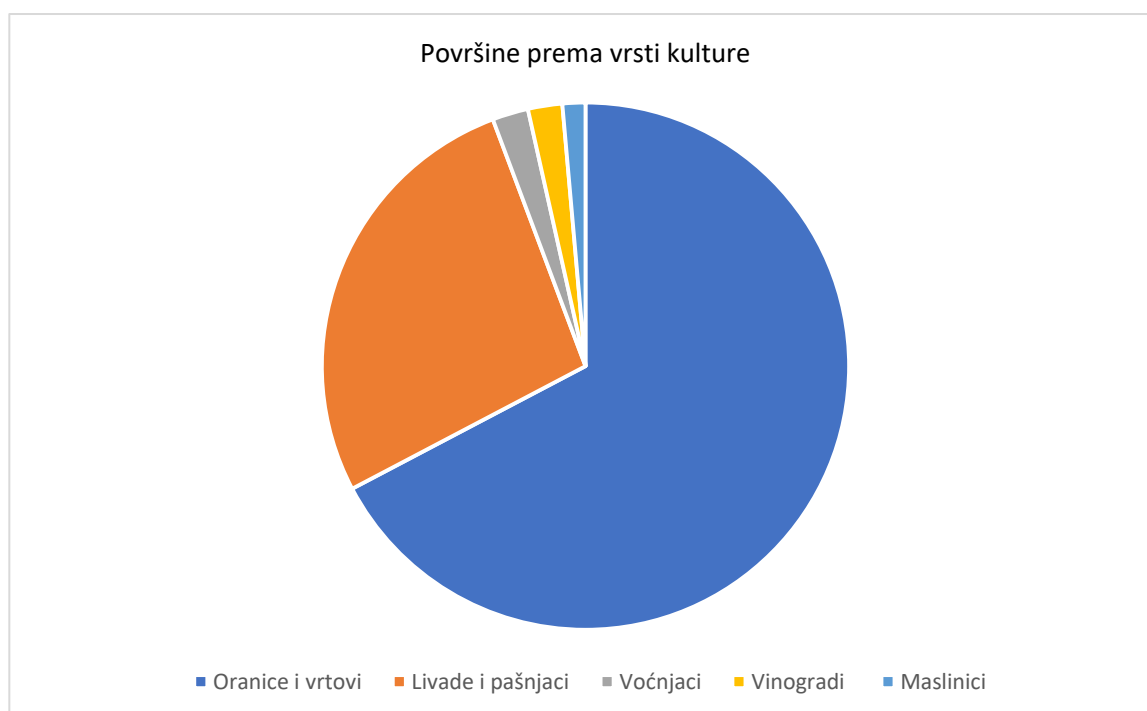
⁴² N. Herceg, op. cit., str. 288

⁴³ Z. Berak Fakin i drugi, Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2013. godini, Zagreb, Ministarstvo poljoprivrede, 2014., dostupno na: <http://www.mps.hr/UserDocImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>, (pristupljeno 11.04.2017.)

⁴⁴ Z. Berak Fakin i drugi Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2013. godini, Zagreb, Ministarstvo poljoprivrede, 2014., dostupno na:

s 3% u BDP-u Republike Hrvatske.⁴⁵ Što se tiče vanjskotrgovinske razmjene poljoprivrednih proizvoda Republika Hrvatska ostvarila je izvoz od 1,2 milijarde EUR, ali i deficit od 0,9 milijardi EUR. U strukturi proizvodnje na biljnu proizvodnju otpada 60,6%, dok stočarsku čini 39,4%.⁴⁶ 2013. godine korištena poljoprivredna površina bila 1.301.985 ha, od čega su većinu činile oranice i vrtovi sa 67,1%, livade i pašnjaci 26,9, voćnjaci 2,2, vinogradi 2,1% i maslinici 1,4%.

Grafikon 1. Korištene poljoprivredne površine prema vrsti kulture

Izvor: Vlastita izrada autora prema: Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2013. godini, dostupno na:

<http://www.mps.hr/UserDocImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>, (pristupljeno 20.04.2017.)

<http://www.mps.hr/UserDocImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>, (pristupljeno 11.04.2017.)

⁴⁵ Z. Berak Fakin i drugi, Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2013. godini, Zagreb, Ministarstvo poljoprivrede, 2014., dostupno na:

<http://www.mps.hr/UserDocImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>, (pristupljeno 11.04.2017.)

⁴⁶ Z. Berak Fakin i drugi, Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2013. godini, Zagreb, Ministarstvo poljoprivrede, 2014., dostupno na:

<http://www.mps.hr/UserDocImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>, (pristupljeno 11.04.2017.)

S obzirom da broj svjetskog stanovništva sve više raste, šire se i površine poljoprivrednog zemljišta, način proizvodnje se intenzivira kroz uporabu umjetnih gnojiva te sredstava za zaštitu bilja, a s ciljem povećanja prinosa i otpornosti manipulira se vrstama. Procjenjuje se da bi za potrebe rastuće populacije do 2025. godine poljoprivredne površine bilo potrebno povećati za 56%.⁵⁵ No, kako stoje stvari obradive površine zbog urbanizacije i pojave dezertifikacije čak se i smanjuju. Konvencionalna intenzivna poljoprivreda dovodi do zakiseljavanja tla, pada sadržaja humusa, kao i do onečišćenja tla ostacima pesticida i teškim metalima. Upotreba umjetnih gnojiva može dovesti do pogoršanja fizičkih i kemijskih svojstava tla, onečišćenja podzemnih voda te time i do lošije kakvoće poljoprivrednih proizvoda. Konvencionalna poljoprivreda također često izravno ili neizravno dovodi do smanjenja biološke raznolikosti te do nestanka biljnih i životinjskih vrsta. Također, u velikoj mjeri doprinosi stvaranju stakleničkih plinova s udjelom od 14% od ukupnih godišnjih emisija. Pritom umjetna gnojiva sudjeluju s 38%, a stočarstvo s 31%.⁴⁷ Prema svjetskoj zdravstvenoj organizaciji 3 milijuna ljudi godišnje otruje se pesticidima, od čega 200.000 umre.⁴⁸

S obzirom na sve negativne posljedice postojeće poljoprivredne politike nameće se nužnost drugačijeg pristupa poljoprivrednoj proizvodnji. Kao moguće rješenje nudi se održiva poljoprivreda. Održiva poljoprivreda može se definirati kao sustav gospodarenja poljoprivrednim resursima, koji udovoljava promijenjenim ljudskim potrebama uz istodobno održavanje ili povećanje kvalitete okoliša i konzerviranje prirodnih resursa.⁴⁹ Dugoročno gledano takav način poljoprivrede unapređuje kvalitetu okoliša i resursa, zadovoljava čovjekove potrebe za hranom te unapređuje kvalitetu života cjelokupnog društva.

3.1. Ekološka poljoprivreda

Ekološka je proizvodnja sveobuhvatni sustav upravljanja poljoprivrednim gospodarstvima i proizvodnjom hrane koji ujedinjuje najbolju praksu zaštite okoliša,

⁴⁷ K. Lodeta Batelja, J. Gugić, Z. Čmelik., Ekološka poljoprivreda u Europi i Hrvatskoj s osvrtom na stanje u Voćarstvu, Zagreb, 2012., str 3., dostupno na: hrcak.srce.hr, (pristupljeno 17.05.2017)

⁴⁸ K. Lodeta Batelja, J. Gugić, Z. Čmelik , Ekološka poljoprivreda u Europi i Hrvatskoj s osvrtom na stanje u Voćarstvu, Zagreb, 2012. str 3., dostupno na: hrcak.srce.hr, (pristupljeno 17.05.2017.)

⁴⁹ N. Herceg, op. cit., str. 260

visoku razinu biološke raznolikosti, očuvanje prirodnih resursa, primjenu visokih standarda za dobrobit životinja i proizvodne metode koje su prikladne s obzirom na to da neki potrošači prednost daju proizvodima proizvedenim uz primjenu prirodnih tvari i procesa.⁵⁰ Također, ekološka poljoprivreda je proces kojim se razvija održivi agroekosustav.⁵¹ Ekološka poljoprivreda nije puko izbjegavanje kemikalija (umjetnih gnojiva i pesticida), već sveukupan koncept proizvodnje hrane kojim je to moguće postići. Takav način proizvodnje nastoji maksimalno iskoristiti potencijale određenog ekosustava stimulirajući i jačajući njegove biološke procese.

Cilj ekološke poljoprivrede je proizvodnja hrane visoke kvalitete koja doprinosi očuvanju ljudskog zdravlja, ali i zaštiti okoliša. Tako se za ekološku proizvodnju može reći da ima dvostruku ulogu u društvu, s jedne strane zadovoljava potražnju potrošača koji traže ekološke proizvode, a s druge strane doprinosi očuvanju bio raznolikosti te smanjenju svih oblika onečišćenja.

Treba naglasiti da smisao ekološkog načina proizvodnje nije u odbacivanju pozitivnih dostignuća konvencionalne poljoprivrede, već u pronalaženju ekološki prihvatljivijih rješenja, tamo gdje je to moguće.

Udio sektora ekološke poljoprivrede u većini članica Europske unije u posljednjim godinama u značajnom je porastu. Reforma poljoprivredne politike s naglaskom na tržišnu orijentaciju i s ciljem odgovora na zahtjeve potrošača za kvalitetnijim proizvodima, mogla bi još više utjecati na povećanje ekološke proizvodnje.

Pravni okvir unutar kojeg se uređuje sektor ekološke proizvodnje trebao bi imati za cilj osiguranje poštenog tržišnog natjecanja i pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta ekoloških proizvoda te održavanje i opravdavanje povjerenja potrošača u proizvode koji su označeni kao ekološki.⁵²

Ekološka proizvodnja oslanja se na obnovljive izvore energije u okviru lokalno organiziranih poljoprivrednih sustava. Također moglo bi se reći kako idealno ekološko

⁵⁰ Z. Berak Fakin i drugi, Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2013. godini, Zagreb, Ministarstvo poljoprivrede, 2014., dostupno na: <http://www.mps.hr/UserDocsImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>, (pristupljeno 11.03.2017.)

⁵¹ Lodeta Batelja K., Gugić J., Čmelik Z., Ekološka poljoprivreda u Europi i Hrvatskoj s osvrtom na stanje u Voćarstvu, Zagreb, 2012., str 3., dostupno na: hrcak.srce.hr, pristupljeno (17.05.2017)

⁵² Uredba vijeća (EZ) 834/2007, dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN>, (pristupljeno 10.03.2017.)

gospodarstvo predstavlja gospodarstvo mješovitog tipa s biljnom i stočarskom proizvodnjom koje većinu svojih potreba zadovoljava iz vlastitih izvora te minimizira unos tvari izvan samog gospodarstva.

3.1.1. Načela ekološke poljoprivrede

Ekološka proizvodnja kao održiv sustav upravljanja u poljoprivredi temelji se na određenim načelima, koje se proizvođači trebaju pridržavati.⁵³

1. uspostave održivog sustava upravljanja poljoprivredom koji omogućuje poštivanje prirodnih resursa i ciklusa te održavanje zdravlja, tla bilja i životinja
2. visoke razine bio raznolikosti;
3. odgovornom korištenju prirodnih resursa (voda, tlo, zrak i organske tvari);
4. poštovanju visokih standarda dobrobiti životinja;
5. oblikovanje bioloških procesa i upravljanje biološkim procesima koji se temelje na ekološkim sustavima te iskorištavanje prirodnih resursa u okviru tih sustava;
6. ograničava se upotreba sirovina iz vanjskih izvora, osim u slučajevima kada to nije moguće proizvesti na samom gospodarstvu. Tada se te sirovine ograničavaju na:
 - a) inpute iz ekološke proizvodnje;
 - b) prirodne tvari ili tvari dobivene prirodnim putem;
 - c) mineralna gnojiva niske topivosti;
7. pravila ekološke proizvodnje po potrebi se mogu prilagođavati, ali u okviru uredbe kojima su donesena, uzimajući u obzir sanitarno stanje, regionalne klimatske prilike, stupanj razvoja i specifičnu uzgojnu praksu.⁵⁴

⁵³ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_c om\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_c om(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 12.03.2017.)

⁵⁴ Uredba vijeća (EZ) 834/2007, dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN>, (pristupljeno 10.03.2017.)

Za ekološku poljoprivredu, za razliku od konvencionalne karakteristične su posebne metode proizvodnje

- a) koriste se živi organizami i mehaničke metode proizvodnje;
- b) ekološka poljoprivreda isključuje upotrebu GMO-a, proizvoda dobivenih iz ili uz upotrebu GMO-a, uz izuzetak veterinarskih lijekova;
- c) uz procjenu rizika primjenjuju se preventivne mjere ili mjere predostrožnosti;

Postoje također i posebna načela koja se primjenjuju kod poljoprivrednih aktivnosti u ekološkoj poljoprivredi

1. održavanje i poboljšanje života u tlu i prirodne plodnosti, stabilnosti tla, zadržavanju vlažnosti tla, održavanju biološke raznolikosti tla i sprečavanju gubitka organskih tvari iz tla, također cilj je spriječiti nabijanje i eroziju tla, a hranjenje biljaka svesti na prihranu putem ekosustava tla;⁵⁵
2. recikliranje otpada biljnog i životinjskog porijekla te što manja upotreba neobnovljivih izvora energije kao inputa;⁵⁶
3. temelj ekološke proizvodnje su preventivne mjere kojima se sprečavaju bolesti i nametnici bez korištenja kemijskih sredstava. Prvenstveno se misli na odabir sorti i pasmina koje su genetski otporne na određene bolesti i štetnike. Kod biljaka je važan plodored kao prevencija mogućih bolesti, a umjesto prskanja koriste se mehaničke i fizikalne metode prevencije. Kod životinja cilj je ojačati imunološki sustav životinje kako bi postala otporna na bolesti, omogućiti životinji redovito kretanje te pristup pašnjacima na otvorenom;⁵⁷
4. Prehrana životinja sastoji se od prirodnih tvari koje nisu poljoprivrednog porijekla kao i poljoprivrednim proizvodima ekološke proizvodnje;

⁵⁵ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 12.03.2017.)

⁵⁶ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 12.03.2017.)

⁵⁷ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 12.03.2017.)

5. Zabranjen je genetski inženjering, kloniranje, umjetno inducirane poliplodnosti ionizirajuće zračenje iz cijelog ekološkog prehrambenog lanca;⁵⁸
6. Hranidba vodenih organizama temelji se na održivom iskorištavanju ribolovnih resursa ili poljoprivrednom hranom dobivenom na ekološki način, uključujući i ekološku akvakulturu i prirodnim tvarima koje nisu poljoprivrednog porijekla;⁵⁹

Važno je naglasiti kako se cijelim poljoprivrednim gospodarstvom upravlja u skladu sa zahtjevima koji se primjenjuju za ekološku proizvodnju. Također subjekti u ekološkoj proizvodnji trebali bi uspostaviti sustav upravljanja zaštitom okoliša s ciljem poboljšanja svoje ekološke učinkovitosti.

Kod prerađene ekološke hrane koriste se isključivo ekološki sastojci poljoprivrednog podrijetla, isto vrijedi i za proizvodnju ekološke hrane za životinje. Upotreba aditiva, neekoloških sastojaka te pomoćnih tvari u procesu proizvodnje ograničena je samo za slučajeve bitne tehnološke potrebe.

3.1.2. Prijelaz na ekološku proizvodnju

Prijelazno razdoblje je razdoblje prijelaza iz ne-ekološke na ekološku proizvodnju, a tijekom tog razdoblja primjenjuju se odredbe o ekološkoj proizvodnji. Počinje najranije u trenutku kada proizvođač uključi svoje gospodarstvo u sustav stručne kontrole, a trajanje ovisi o vrsti proizvodnje.⁶⁰

Tako prijelazno razdoblje za ekološku proizvodnju biljnih proizvoda traje najmanje 2 godine od sjetve za jednogodišnje biljke, najmanje dvije godine za travnjake prije početka korištenja te najmanje 3 godine prije berbe za višegodišnje biljke. Prijelazno razdoblje najdulje može trajati 5 godina. Poljoprivrednici moraju poštovati prijelazno razdoblje. Tijekom cijelog prijelaznog razdoblja moraju se poštovati pravila o ekološkoj

⁵⁸ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 12.03.2017.)

⁵⁹ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 12.03.2017.)

⁶⁰ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 12.03.2017.)

proizvodnji koja su donesena Uredbom vijeća (EZ) 834/2007, a naročito posebna pravila o prijelazu na ekološku proizvodnju. Datum početka prijelaznog razdoblja računa od dana obavljene prve stručne kontrole.

3.1.3. Stanje ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj

Republika Hrvatska ulazi u skupinu rijetkih zemalja Europske Unije u kojima je ekološka poljoprivreda slabo ili nedovoljno razvijena. Stanje ekološke proizvodnje u Republici Hrvatskoj iako u konstantnom porastu, još je uvijek prema podacima znatno ispod planiranih vrijednosti. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja prepoznalo je ekološku poljoprivredu kao bitan poduzetnički koncept koji može doprinijeti razvoju ruralnih područja te socijalnom i demografskom oporavku hrvatskog sela te je iz tog razloga donijelo akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede za razdoblje od 2011.-2016. godine. Glavni cilj plana bio je da do 2016. godine udio površina pod ekološkom poljoprivredom od u ukupnim poljoprivrednim površinama bude 8%.

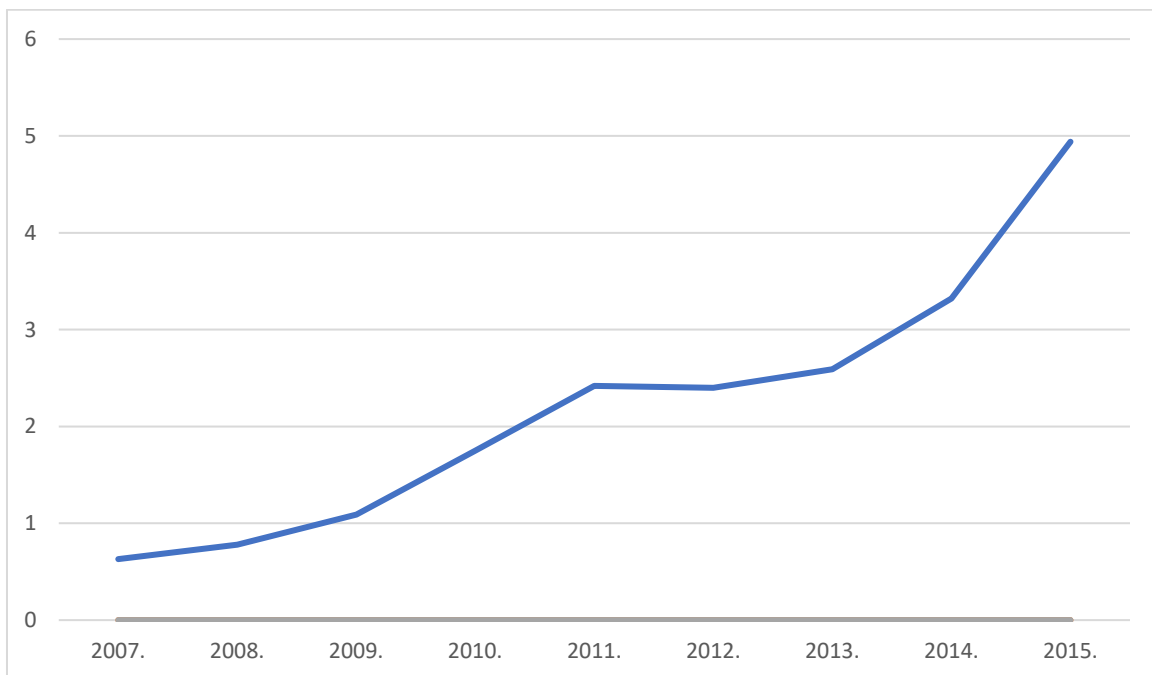
Tablica 1. Udio ekološke poljoprivrede u ukupnom poljoprivrednom zemljištu

Godina	Ukupno poljoprivredno zemljište (ha)	Površine pod ekološkom proizvodnjom (ha)	Udio ekološke proizvodnje u ukupnom poljoprivrednom zemljištu
2007.	1.201.756	7.577	0,63
2008.	1.289.091	10.010	0,78
2009.	1299.582	14.193	1,09
2010.	1.333.835	23.282	1,75
2011.	1.326.083	32.036	2,42
2012.	1.330.973	31.904	2,40
2013.	1.568.881	40.660	2,59
2014.	1.508.885	50.054	3,32
2015.	1.537.629	75.883	4,94

Izvor: Vlastita izrada autora prema: Ministarstvo Republike Hrvatske, dostupno na: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184> , pristupljeno 15.04.2017.

U tablici su prikazani podaci o površinama poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj od 2007. do 2015. godine. Posebno su prikazani podaci ukupnog poljoprivrednog zemljišta te poljoprivrednog zemljišta pod ekološkom proizvodnjom. Također u posebnom stupcu prikazan je udio ekološke poljoprivrede u ukupnom poljoprivrednom zemljištu.

Grafikon 2. Postotni udio ekološke proizvodnje u ukupnom poljoprivrednom zemljištu.

Izvor: Vlastita izrada autora

Na grafikonu se vidi postotni rast ekološke poljoprivrede u ukupnom poljoprivrednom zemljištu u Republici Hrvatskoj od 2007. do 2015. godine. Vidljivo je da se postotni udio povećavao svake godine izuzev 2012. kada je ostao na razini 2011. Međutim, vidljivo je također da se udio ekološke poljoprivrede povećao s manje od 1% u 2007.

godini na gotovo 5% 2015. godine. Iako je to još uvijek daleko od 8% koliko je akcijskim planom predviđeno da bi trebalo biti do 2016. godine.

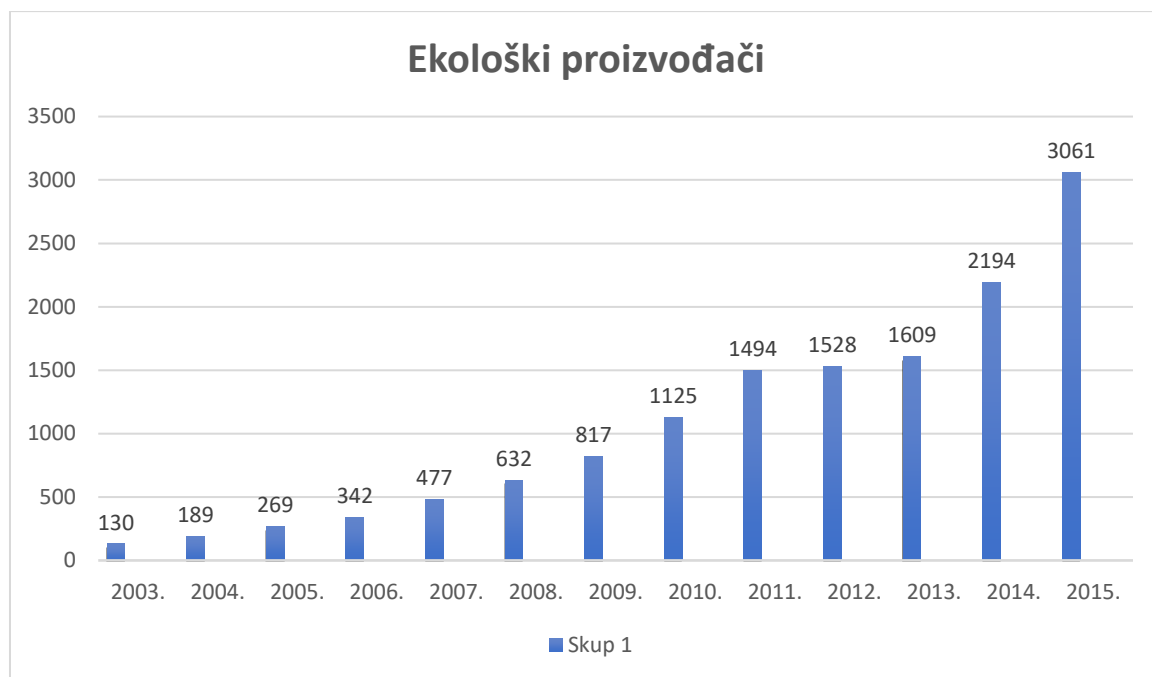
Tablica 2. Broj ekoloških proizvođača

Godina	Broj proizvođača
2003.	130
2004.	189
2005.	269
2006.	342
2007.	477
2008.	632
2009.	817
2010.	1125
2011.	1494
2012.	1528
2013.	1609
2014.	2194
2015.	3061

Izvor: Vlastita izrada autora prema: Ministarstvo Republike Hrvatske, dostupno na: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184> , pristupljeno 15.04.2017.

Tablica prikazuje broj ekoloških proizvođača u Republici Hrvatskoj od 2003. do 2015. godine.

Grafikon 3. Broj ekoloških proizvođača po godinama

Izvor: Vlastita izrada autora

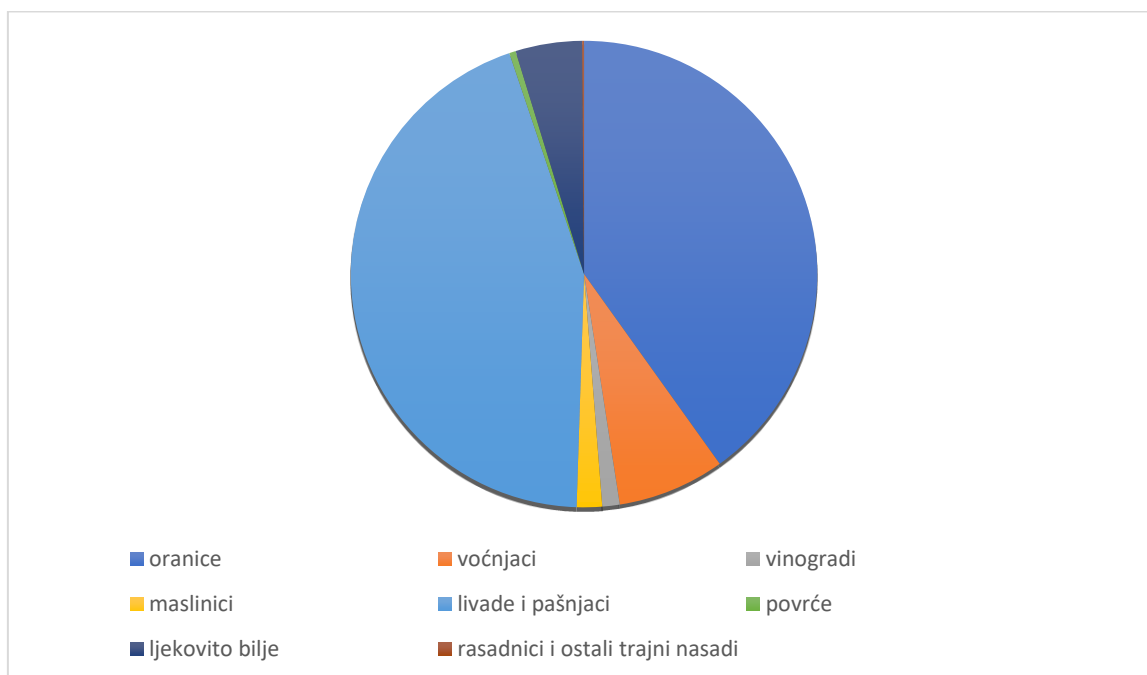
U grafikonu su prikazani podaci iz tablice. Vidljivo je kako broj ekoloških proizvođača od 2003. godine kontinuirano raste. Tek u razdoblju između 2011. i 2013. godine dinamika rasta je bila nešto sporija. Najveći porast broja proizvođača kako je vidljivo bio je između 2013. i 2014. godine i između 2014. i 2015. godine.

Tablica 3. Površine pod ekološkom poljoprivredom prema vrsti kulture

Vrsta kulture	ha
Oranice	30.444
Voćnjaci	5.638
Vinogradi	913
Maslinici	1334
Livade i pašnjaci	33.612
Povrće	343
Ljekovito bilje	3.494
Rasadnici i ostali trajni nasadi	103

Izvor: Vlastita izrada autora prema: Ministarstvo Republike Hrvatske, dostupno na: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184> , pristupljeno 15.04.2017.

Grafikon 4. Udio pojedine kulture u ukupnoj ekološkoj proizvodnji

Izvor: Vlastita izrada autora

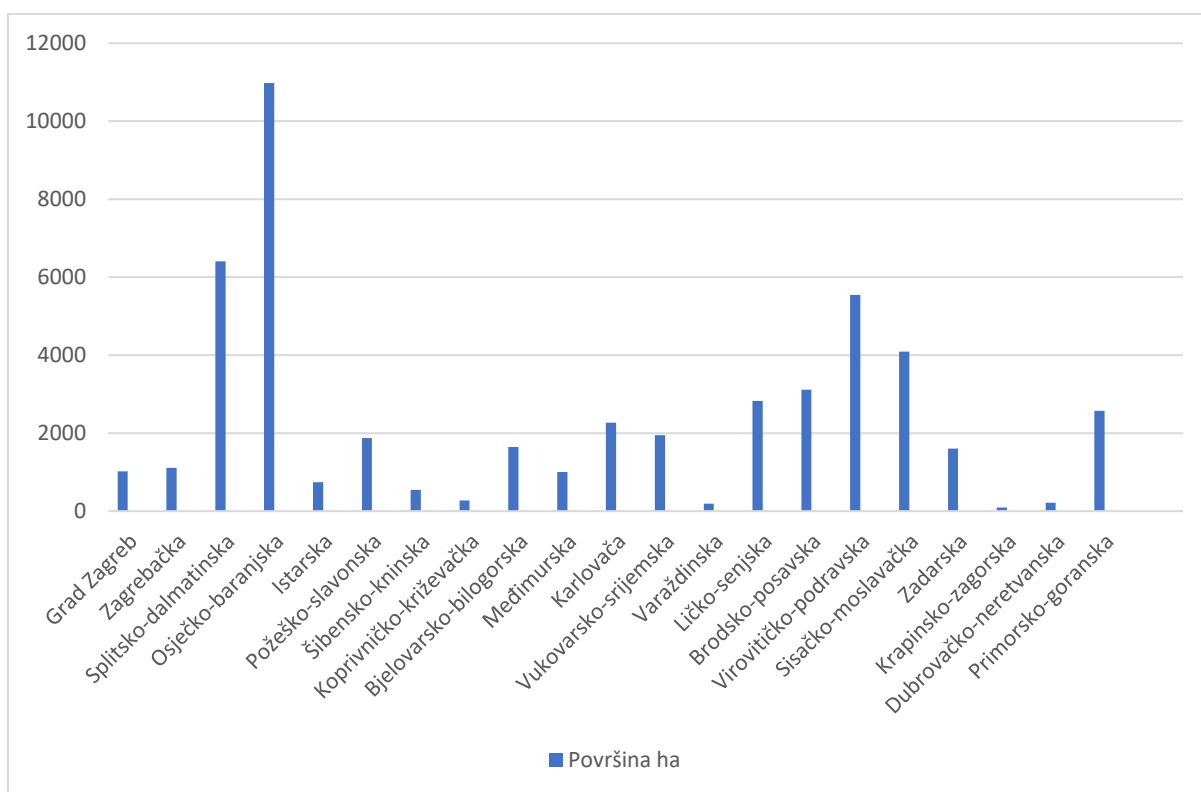
Na grafikonu se vidi kako najveći dio obradivih površina otpada na livade i pašnjake te oranice, a najmanje na površine pod povrćem i rasadnike.

Tablica 4. Stanje ekološke proizvodnje po županijama 2014. godine

Županija	Površina ha
Grad Zagreb	1022
Zagrebačka	1113
Splitsko-dalmatinska	6407
Osječko-baranjska	10981
Istarska	737
Požeško-slavonska	1871
Šibensko-kninska	540
Koprivničko-križevačka	276
Bjelovarsko-bilogorska	1648
Međimurska	1004
Karlovača	2272
Vukovarsko-srijemska	1944
Varaždinska	189
Ličko-senjska	2823
Brodsko-posavska	3110
Virovitičko-podravska	5548
Sisačko-moslavačka	4092
Zadarska	1602
Krapinsko-zagorska	93
Dubrovačko-neretvanska	214
Primorsko-goranska	2568
Ukupno	50054

Izvor: Vlastita izrada autora prema: Ministarstvo Republike Hrvatske, dostupno na: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184> , pristupljeno 15.04.2017.

Grafikon 5. Ekološka proizvodnja po županijama 2014. godine

Izvor: Izvor: Vlastita izrada autora prema: Ministarstvo Republike Hrvatske, dostupno na: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184> , pristupljeno 15.04.2017.

Na grafikonu je prikaz ekološke proizvodnje izražen u ha po županijama. Prostorna distribucija ekološki obrađenih površina po županijama prilično je neravnomjerna. Vidljivo je kako po površinama prednjače županije koje i inače prednjače u konvencionalnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Tako vidimo kako je najviše hektara pod ekološkom proizvodnjom u Osječko-baranjskoj županiji, a slijede je Splitsko-dalmatinska te Virovitičko-podravska. Najmanje površina na ekološki način obrađuje se u Krapinsko-zagorskoj, Varaždinskoj, Dubrovačko-neretvanskoj te Koprivničko-križevačkoj županiji.

Tablica 5. SWOT analiza

Snage	Slabosti
• Postojanje pravnog okvira za ekološku poljoprivredu • Državne i županijske potpore za ekološku poljoprivredu • EU potpore za poljoprivredu • Agencija za plaćanja u poljoprivredi • Udruge ekoloških proizvođača • Profitabilnost ekološke poljoprivrede (pogotovo pojedinih artikala) • Veće cijene ekoloških proizvoda • Mogućnost korištenja neiskorištenog poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države • Očuvan okoliš • Agroekološke raznolikosti hrvatskog nacionalnog prostora • Dobra prometna povezanost republike hrvatske i povezanost sa zemljama članicama EU • Rast tržišta ekološke poljoprivrede • Veza poljoprivrede i turizma • Turizam u republici Hrvatskoj • Eko tržnica • Manifestacije vezane za promicanje ekološke poljoprivrede	• Slaba suradnja između državnih i županijskih institucija • Teškoće kod uzimanja državnog zemljišta u zakup • Previše administracije i papirologije • Visoke cijene stručnih kontrola i izrade certifikata • Loša edukacija proizvođača • Teškoće pri pronalasku kvalitetne radne snage • Financiranje kapitalnih investicija (novac od potpora za kapitalne investicije isplaćuje se retrogradno) • Visoke cijene repromaterijala za ekološku poljoprivredu • Nedostupnost repromaterijala (gnojiva dozvoljena u ekološkoj poljoprivredi nisu uvijek dostupna u traženim količinama) • Usitnjenost posjeda • Puno više posla u odnosu na konvencionalnu poljoprivredu • Puno posla nije moguće obaviti strojno • Neorganizirano tržište • Nepostojanje otkupnih centara za ekološke proizvode • Ekonomska situacija (puno potrošača nije u mogućnosti kupovati eko proizvode)
Prilike	Prijetnje

• Rast svijesti potrošača • Mogućnosti plasmana proizvoda u turizmu • Osnivanje novih udruga ekoloških proizvođača • Programi edukacije ekoloških proizvođača • Novi trendovi zdrave prehrane • Rast interesa velikih trgovačkih lanaca za ekološke proizvode • Mogućnost izvoza na tržište EU • Trend rasta tržišta ekoloških proizvoda u EU • Kupci sve bolje prepoznaju ekološke oznake	• Pristranost kod dodjele državnog zemljišta • Trend izbjegavanja poslova u poljoprivredi od radne snage • Konkurentnost konvencionalne poljoprivrede • Urbanizacija u ruralnim sredinama • Trend usitnjavanja poljoprivrednog zemljišta • Ulazak GMO-a na hrvatsko tržište • Nekontroliran uvoz • Uvezeni ekološki proizvodi često su jeftiniji (zakon opadajućih prinosa, niži troškovi, veći poticaji) • Konkurencija "domaćih" proizvoda koji nisu ekološki

Izvor: Vlastita izrada autora

Proučavanjem materijala vezanih za ekološku poljoprivredu koji su dostupni na internetu i razgovorom s ekološkim proizvođačima došlo se do određenih saznanja te je potrebe rada napravljena je SWOT analiza. Kao jedan od najvećih ograničavajućih čimbenika razvoja ekološke poljoprivrede ističe se nedovoljno razvijena tržišna infrastruktura i neodgovarajuća organiziranost tržišta ekoloških proizvoda. Također, kod postojećih proizvođača postoji nedostatak odgovarajućih znanja i vještina. Međutim, mladi educirani ljudi, zainteresirani za bavljenje ekološkom poljoprivredom s jedne strane te sve veći broj osviještenih potrošača ekoloških proizvoda najveći su potencijal ove grane proizvodnje.

3.2. Certificiranje ekoloških proizvoda

Subjekti ili skupine subjekata koji proizvode, pripremaju ili skladište ekološke proizvode, uvoze ekološke proizvode iz treće zemlje ili izvoze takve proizvode u treće zemlje ili koji stavljaju takve proizvode na tržište moraju prije stavljanja proizvoda na tržište kao ekoloških ili prije prijelaza na ekološku proizvodnju prijaviti svoju aktivnost

nadležnim tijelima zemlje članice ili država članica u kojoj ili u kojima se aktivnost provodi.⁶¹

Certificiranje proizvoda provode kontrolori certifikacijske kuće koje je ovlastilo nadležno ministarstvo, a postupak se provodi prema pravilima ekološke proizvodnje koji su zakonski propisani.⁶² Sustav kontrole ekološke proizvodnje postoji prvenstveno radi zaštite potrošača, kako bi kod kupnje proizvoda označenih znakom ekološke poljoprivrede, kupac doista bio siguran da se radi o proizvodu koji udovoljava svim zahtjevima ekološke proizvodnje kako je opisano u propisima Europske unije. Ekološka proizvodnja pod stalnim je nadzorom državnih institucija, a priroda i učestalost kontrola utvrđuje se na temelju procjene rizika, pojava nepravilnosti i utvrđivanja sukladnosti. Stručna kontrola provodi se najmanje jednom godišnje.

3.2.1.Kontrolni sustav

3.2.1.1.Nadležna tijela

U nadležna tijela spadaju nadležno ministarstvo i ovlaštena certifikacijska kuća. Ministarstvo kao nadležno tijelo ima zadaću dostavljati izvješća nadležnim tijelima država članica Europske unije i Europskoj komisiji u slučajevima propisanim Uredbom (EZ) br. 834/2007.⁶³ Ministarstvo također provodi službene kontrole nad primjenom zakona o poljoprivredi koji se odnosi na ekološku proizvodnju, odnosno nad provedbom propisa Uredbe (EZ) br. 834/2007 koja se provodi radi provjere postupanja u skladu s odredbama propisa o hrani i hrani za životinje, te propisa o zdravlju i zaštiti životinja. Ministarstvo je također nadležno za.⁶⁴

- ovlastiti kontrolna tijela u ekološkoj proizvodnji
- urediti provođenje proizvodnih pravila

⁶¹ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 20.04.2017.)

⁶² Svijet kvalitete, dostupno na <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/norme-i-hrana/ekoloski-proizvodi> (pristupljeno 24.04.2017)

⁶³ Zakon o poljoprivredi, Narodne novine, dostupno na: http://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_30_612.html, pristupljeno (30.04.2017.)

⁶⁴ Zakon o poljoprivredi, Narodne novine, dostupno na: http://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_30_612.html, pristupljeno (30.04.2017.)

- urediti vođenje upisnika subjekata u ekološkoj proizvodnji vođenje, upisnika kontrolnih tijela, te objaviti popis subjekata i kontrolnih tijela na službenim stranicama Ministarstva
- voditi evidenciju o uvozu ekoloških proizvoda iz trećih zemalja Nadležno tijelo može:
 1. Svoju nadležnost za obavljanje kontrola dodijeliti jednom ili više kontrolnih tijela, koja tada jamče objektivnost i nepristranost te da imaju na raspolaganju kvalificirano osoblje i potrebne resurse za obavljanje kontrola;⁶⁵
 2. Zadaće kontrole prenijeti na jedno ili više kontrolnih tijela. Tada države članice imenuju tijela koja će biti zadužena za odobravanje tih tijela i nadzor nad njima.⁶⁶

Nadležna tijela mogu zadaće kontrole prenijeti na određenu kontrolnu ustanovu samo ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

1. postoji točan opis zadaća koje kontrolno tijelo može obavljati i uvjeta pod kojima ih može obavljati;⁶⁷
2. ustanova ima stručna znanja, infrastrukturu i opremu, dovoljan broj kvalificiranog osoblja s odgovarajućim iskustvom te da je nepristrana i nije u sukobu interesa s obzirom na zadaće koje su joj prenesene
3. kontrolna ustanova mora imati akreditaciju prema normi ISO/IEC Ocjenjivanje sukladnosti – Zahtjevi za tijela koja provode certifikaciju proizvoda, procesa i usluga.⁶⁸ Na stranici https://ec.europa.eu/agriculture/organic/consumer-confidence/inspection-certification_en može se pronaći popis kontrolnih tijela koja su registrirana u Europskoj uniji.
4. Kontrolna ustanova mora u roku od 30 dana od završetka obavljene stručne kontrole Ministarstvu dostaviti izvješće o obavljenoj stručnoj kontroli ili kad god

⁶⁵ Uredba vijeća (EZ) 834/2007, dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN>, (pristupljeno 18.4.2017.)

⁶⁶ Uredba vijeća (EZ) 834/2007, dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN>, (pristupljeno 18.4.2017.)

⁶⁷ Uredba vijeća (EZ) 834/2007, dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN>, (pristupljeno 18.4.2017.)

⁶⁸ Svijet kvalitete, dostupno na <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/norme-i-hrana/ekoloski-proizvodi> (pristupljeno 18.4.2017)

to ministarstvo od nje zatraži. U slučaju nesukladnosti utvrđenih kontrolom kontrolna ustanova mora o tome odmah bez odgađanja obavijestiti nadležnu poljoprivrednu inspekciju.⁶⁹

5. Nadležna tijela koja kontrolnim tijelima prenose zadaće kontrole prema potrebi organiziraju nadzor i kontrolu tih tijela. Ako se nadzorom utvrdi da kontrolna tijela ne obavljaju pravilno zadaće koje su im prenesene, nadležno ministarstvo će im rješenjem ukinuti ovlaštenje.
6. Nadležna tijela vode ažurirani popis u kojem su nazivi i adrese subjekata i skupina subjekata koji se bave aktivnostima ekološke proizvodnje i taj popis objavljuju zajedno s informacijama o njihovim eko certifikatima. Te su evidencije dostupne zainteresiranim strankama.

3.2.2. Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji

Aktivnostima ekološke proizvodnje mogu se baviti samo subjekti upisani u Upisnik subjekata. Na temelju zakona o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (NN br. 80/13) Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji vodi agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju od 01. srpnja 2013. godine.⁷⁰ Upis u Upisnik definiran je Pravilnikom o ekološkoj proizvodnji (NN br. 86/13) U Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji se upisuju subjekti koji proizvode, prerađuju, uvoze i izvoze ekološke proizvode. Zahtjev za upis podnosi se u podružnicama tj. regionalnim uredima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju .

Rješenje o upisu u Upisnik subjekata donosi agencija ukoliko subjekt ispunjava uvjete zadane pravilnikom o ekološkoj proizvodnji (NN br. 86/2013). Agencija za plaćanja u poljoprivredi će izbrisati člana iz Upisnika subjekata ukoliko to on sam zatraži ili ako kontrolno tijelo ili inspekcija za provođenje službene kontrole utvrdi da više ne ispunjava uvjete zadane Uredbom (EZ) 834/2007 tj. Zakonom o ekološkoj proizvodnji.

⁶⁹ Zakon o poljoprivredi, Narodne novine, dostupno na:
http://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_30_612.html, (pristupljeno 20.04.2017.)

⁷⁰ Agencija za plaćanja u poljoprivredi ribarstvu i ruralnom razvoju, dostupno na:
<http://www.apprrr.hr/upisniksubjekata-u-ekoloskoj-proizvodnji-632.aspx>, (pristupljeno 21.04.2017.)

Agencija je dužna svake godine izraditi popis subjekata upisanih u Upisnik za prethodnu godinu te ga najkasnije do 31. siječnja tekuće godine predati ministarstvu.

3.2.3. Označavanje proizvoda ekološke poljoprivrede

Znak "ekoproizvod" je garancija da je proizvod proizveden sukladno propisima o ekološkoj proizvodnji. Znak se dobiva na vrijeme od jedne godine, ili jedne vegetacije i uz deklaraciju potvrđuje kvalitetu proizvoda.⁷¹ Pravo na korištenje znaka ekoproizvod imaju proizvođači koji su ishodili dokument koji se zove certifikat.

Označenim eko proizvodom se smatra proizvod koji je označen tako da se u njegovim promidžbenim ili komercijalnim ispravama vidi da je taj proizvod, njegovi sastojci ili sirovine opisani tako da je iz njih vidljivo da se radi o proizvodu koji je dobiven u skladu s pravilima o ekološkoj proizvodnji.⁷²

Izrazi "bio" i "eko" mogu se upotrebljavati pojedinačno ili u kombinaciji na području cijele Europske Unije, na bilo kojem od jezika Unije za označavanje proizvoda koji su u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) 834/2007.⁸⁰ Sirovi ili neprerađeni proizvodi koji se žele označavati kao ekološki mogu to samo ako su svi njihovi sastojci proizvedeni u skladu sa zahtjevima navedenima u Uredbi.

Izrazi "bio" i "eko" ne smiju se upotrebljavati nigdje na području Europske Unije u komercijalnim ispravama, a ni za označavanje i oglašavanje proizvoda ukoliko ne udovoljavaju propisima iz Uredbe 834/2007. Također ne smiju se koristiti nikakvi izrazi ili postupci u označavanju ili oglašavanju proizvoda koji bi mogli dovesti potrošača do zablude sugerirajući da navedeni proizvod ispunjava prethodno opisane zahtjeve. "Eko" i "bio" oznakama ne smiju se označavati proizvodi koji sadrže, koji se sastoje ili koji su proizvedeni od GMO-a.

Kod prerađene hrane izrazi "bio" i "eko" u prodajnim nazivima smiju se upotrebljavati pod uvjetom da je prerađena hrana u skladu s pravilima ekološke proizvodnje ili da je najmanje 95% masenog udjela sastojaka poljoprivrednog porijekla ekološko.⁷³ Ako je

⁷¹ Agroklub, dostupno na:

<http://www.agroklub.com/eko-proizvodnja/certifikat-za-ekoproizvod/2910/>, (pristupljeno 29.3.2017)

⁷² Uredba vijeća (EZ) 834/2007, dostupno na:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN>, (pristupljeno 10.3.2017.)

⁷³ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na:

manje od 95% sastojaka poljoprivrednog porijekla ekološko nazivi "bio" i "eko" smiju se upotrebljavati u popisu sastojaka proizvoda te se navodi koji su sastojci ekološki. Također navodi se ukupan postotak ekoloških sastojaka u odnosu na ukupan postotak sastojaka poljoprivrednog porijekla.⁷⁴

Na oznakama treba biti naveden kodni broj kontrolnog tijela ili kontrolne ustanove čijoj kontroli podliježe subjekt koji je obavio zadnju fazu proizvodnje ili pripreme proizvoda. Također na ambalaži pretpakirane hrane mora se nalaziti znak Europske unije za ekološku proizvodnju.⁷⁵

Kod označavanja ekoloških proizvoda osim nacionalnog znaka za ekološku poljoprivredu obvezno je i označavanje eko oznakom Europske unije, a tada je potrebno navesti i područje na kojem je sirovina uzgojena:⁷⁶

1. ako je sirovina uzgojena na području EU, navodi se oznaka "uzgojeno u EU";
2. "uzgojeno izvan EU" ako je sirovina uzgojena u trećim zemljama;
3. "uzgojeno u EU/izvan EU" ukoliko je dio sirovina uzgojen u Uniji, a dio u trećim zemljama.

Oznake EU i izvan EU mogu se dopuniti ili zamijeniti nazivom zemlje porijekla ukoliko su sve sirovine od kojih se proizvod sastoji iz jedne zemlje. Također navedene oznake mogu se zanemariti kad mali maseni udio sastojaka odstupa, ali pod uvjetom da je taj udio manji od 5% od ukupne mase sirovina poljoprivrednog porijekla.⁷⁷

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 29.3.2017.)

⁷⁴ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na:

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 3.4.2017.)

⁷⁵ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na:

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 3.4.2017.)

⁷⁶ Agroklub, dostupno na: <https://www.agroklub.com/eko-proizvodnja/ekoznak-europske-unije/6007/>, (pristupljeno 5.4.2017.)

⁷⁷ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na:

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180_/com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180_/com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 16.4.2017.)

Slika 5. Znak Europske unije za ekološku proizvodnju

Izvor: <http://lokvina.hr/lokvina/zakonodavstvo-europske-unije-u-ekoloskoj-poljoprivrednojproizvodnji/>, (pristupljeno 15.04.2017.)

Znak Europske unije za ekološku proizvodnju može se koristiti u označavanju, prezentiranju i oglašavanju proizvoda koji su u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) 834/2007. Također uporaba znaka Europske unije nije obvezna za proizvode uvezene iz trećih zemalja, a ukoliko se ipak označi potrebno je navesti da je proizvod proizveden izvan EU.

Slika 6. Hrvatski eko proizvod

Izvor: Narodne novine, dostupno na:

http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_07_86_1929.html, (pristupljeno 18.04.2017.)

Slika predstavlja znak za hrvatski eko proizvod, tj proizvod hrvatske ekološke poljoprivrede. Ispod gornjeg dijela ruba bijelim slovima na zelenoj podlozi ispisano je hrvatski, a iznad donjeg dijela ruba također bijelim slovima na zelenoj podlozi proizvod. I s lijeve i s desne strane nalazi se po pet zvjezdica koje označavaju visoku kvalitetu proizvoda hrvatske ekološke poljoprivrede. Minimalna veličina znaka je 20 milimetara.

Slika 7. Hrvatski eko proizvod crno bijela

Izvor: Narodne novine, dostupno na:

http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_07_86_1929.html, (pristupljeno 18.04.2017.)

Slika predstavlja oznake za hrvatski eko proizvod u crno-bijeloj inačici. Oznaka u crno bijeloj inačici smije se koristiti samo u slučaju kada upotreba znaka u boji nije praktično izvediva. Ako je boja na ambalaži ili deklaraciji tamna, znak se može upotrebiti u negativu koristeći pozadinu ambalaže ili deklaracije.

Također znak se može koristiti i u obliku gdje su riječi "hrvatski" i "proizvod" napisane na engleskom jeziku.

3.2.4. Ekocertifikat

Subjekti ili skupine subjekata koji proizvode, pripremaju, skladište ili uvoze odnosno izvoze takve proizvode u treću zemlju odnosno stavljaju takve proizvode na tržište i ispunjavaju zahtjeve Europske unije o Ekološkoj proizvodnji imaju pravo na ekocertifikat. Iz ekocertifikata koji se po mogućnosti izdaje u elektroničkom obliku vidljiv je identitet subjekta ili skupine subjekata, vrsta ili asortiman proizvoda obuhvaćenih certifikatom te rok važenja certifikata.⁷⁸

Ekocertifikat je službena potvrda da se radi o proizvodu ekološke proizvodnje. Subjekti i skupine subjekata nisu ovlašteni za dobivanje ekoloških certifikata od različitih kontrolnih tijela za istu skupinu proizvoda, čak i u slučajevima kada se ti subjekti ili skupine subjekata bave različitim fazama proizvodnje. Članovi skupine subjekata nemaju pravo na pojedinačne ekocertifikate za bilo koju aktivnost koja je obuhvaćena certifikatom izdanim skupini.⁷⁹ Subjekti su dužni provjeravati ekocertifikate subjekata koji su njihovi dobavljači.

3.3. Potpore ekološkoj poljoprivredi mjera 11

potpora se dodjeljuje korisnicima koji prelaze na ekološku proizvodnju ili za nastavljaju ekološki uzgoj na poljoprivrednim površinama. Potporu je moguće ostvariti kroz dvije podmjere:

1. potpora za prijelaz na ekološke prakse i metode;⁸⁰
2. potpora za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksi i metoda.⁸¹

Odluku o ulasku u sustav potpore donosi Agencija za plaćanja u poljoprivredi na temelju podnesenog jedinstvenog zahtjeva, a njome se utvrđuju površine za kontrolu

⁷⁸ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180 /com_c om\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180/com_c om(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 16.04.2017.)

⁷⁹ Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180 /com_c om\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180 /com_c om(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 16.04.2017.)

⁸⁰ Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja, Narodne novine, dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_35_729.html, (pristupljeno 12.04.2017.)

⁸¹ Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja, Narodne novine, dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_35_729.html, (pristupljeno 12.04.2017.)

koju korisnik mora provoditi tijekom obveznog razdoblja. Zahtjev za ulazak u sustav potpore moguće je podnijeti zaključno s 2019. godinom.

Potpora po mjeri 11 može se ostvariti za sljedeće vrste usjeva:

1. oranice,
2. povrće,
3. višegodišnji nasadi
4. trajni travnjaci

Pod mjera 11.1

Korisnici potpore 11.1. jesu fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika koje odgovaraju definiciji aktivnog poljoprivrednika te prelaze sa konvencionalne poljoprivrede na ekološku poljoprivrednu proizvodnju, sukladno uredbi vijeća (EZ)834/2007.⁸² Ulaskom redne prakse i metode.

Pod mjera 11.2

Korisnik mjere 11.2 također je preuzima obvezu petogodišnjeg ekološkog uzgoja na prijavljenim površinama o čemu potpisuje izjavu. Površina koja se prijavljuje u cijelosti je pod kontrolom ovlaštenog kontrolnog tijela

Obveze EKO korisnika

1. završiti izobrazbu ili koristiti individualno savjetovanje ili sudjelovati u demonstracijskoj aktivnosti vezano uz mjeru mjeru Ekološki uzgoj najmanje 6 sati godišnje,⁸³
2. korisnik mora biti upisan u upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji,
3. koristiti samo ona gnojiva i sredstva za zaštitu bilja koja su odobrena za ekološku proizvodnju 4. provoditi pravila proizvodnje u skladu s uredbom vijeća (EZ)834/2007 i uredbom 889/2008,
5. obavljati aktivnost ekološke proizvodnje na najmanje onoliko ha koliko je navedeno u odluci o potpori,

⁸² Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja, Narodne novine, dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_35_729.html, (pristupljeno 12.04.2017.)

⁸³ Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja, Narodne novine, dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_35_729.html, pristupljeno 12.04.2017.

6. voditi evidenciju o provođenju svih radnji koje su prethodno navedene

Tablica 6. Udio potpore isplaćene u ekološkoj poljoprivredi u 2013. godini po županijama.

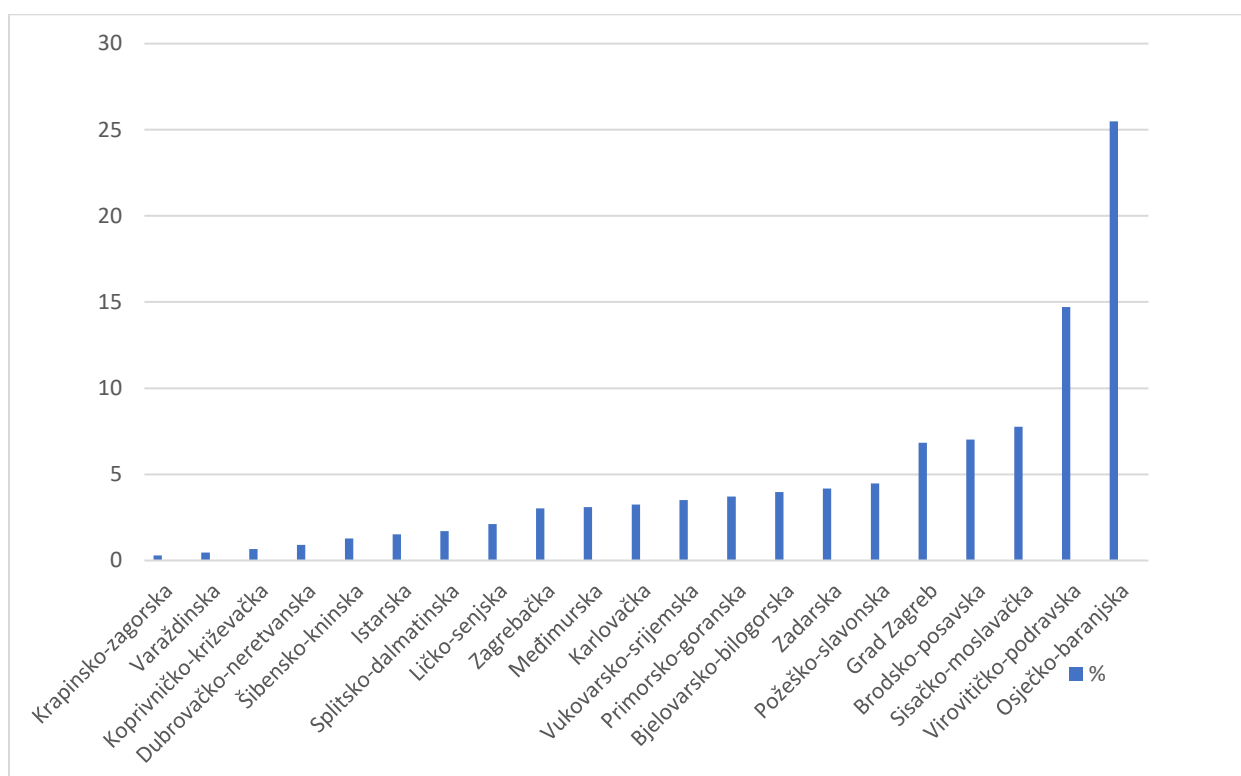
Županija	%
Krapinsko-zagorska	0,29
Varaždinska	0,46
Koprivničko-križevačka	0,67
Dubrovačko-neretvanska	0,91
Šibensko-kninska	1,27
Istarska	1,52
Splitsko-dalmatinska	1,70
Ličko-senjska	2,11
Zagrebačka	3,02
Međimurska	3,10
Karlovačka	3,25
Vukovarsko-srijemska	3,50
Primorsko-goranska	3,72
Bjelovarsko-bilogorska	3,97
Zadarska	4,18
Požeško-slavonska	4,47
Grad Zagreb	6,84
Brodsko-posavska	7,02
Sisačko-moslavačka	7,77
Virovitičko-podravska	14,72
Osječko-baranjska	25,48

Izvor: Vlastita izrada autora prema: Z. Berak Fakin i drugi, Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2013. godini, Zagreb, Ministarstvo poljoprivrede, 2014., dostupno na:

<http://www.mps.hr/UserDocImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>, (pristupljeno 11.03.2017.)

U tablici su prikazani postotni udjeli potpora isplaćenih po županijama Republike Hrvatske.

Grafikon 6. Udio potpore isplaćene u ekološkoj poljoprivredi po županijama

Izvor: Vlastita izrada autora

Na grafikonu se vidi kako po isplaćenim potporama prednjače Virovitičko-podravska te Osječko-baranjska županija, dok su na dnu Varaždinska i Krapinsko-zagorska županija.

4. Istraživanje

Istraživanje je provedeno anketnim upitnikom koji se sastojao od četrnaest pitanja. Provedeno je na 20 ekoloških proizvođača s područja Istarske županije od ukupno 106, koliko ih je bilo u trenutku ispitivanja. (Informacija dobivena od predsjednika udruge Istarski eko proizvod). Ispitanici su izabrani slučajnim odabirom, to znači da je svaki od proizvođača imao poznatu vjerojatnost da bude izabran u uzorak. Osnovni skup ovog istraživanja činili su svi ekološki proizvođači s područja Istarske županije, ukupno njih 106.

Ispitanici su odgovarali na pitanja koja su se odnosila na poticaje, cijene proizvoda, prodaju, stanje na tržištu te postupak certificiranja. Pitanja su uglavnom bila formulirana na način da su ispitanici mogli izraziti slaganje s određenom tvrdnjom u obliku ocjene, a s ciljem da se mogu izvršiti određene statističke radnje te u konačnici lakše donijeti sud o hipotezi.

Hipoteza rada glasi: u Istarskoj županiji isplati se ući u postupak izrade certifikata i postati ekološkim proizvođačem.

Za velik broj odgovora korištene su statističke metode kao što je izračun aritmetičke sredine, mod i medijan. Na kraju će se pomoću induktivne metode zaključivanja donijeti sud o prihvaćanju ili odbacivanju hipoteze.

1. Koliko ste zadovoljni razvitkom ekološke poljoprivrede u Istarskoj županiji?

Na pitanje koliko ste zadovoljni razvojem ekološke poljoprivrede u Istarskoj županiji većini ispitanika odgovorila je srednjom ocjenom 3, niti sam zadovoljan, niti sam nezadovoljan.

Iz dostupnih podataka moguće je izračunati aritmetičku sredinu koja iznosi 3, jednako kao i mod i medijan. Ispitanici smatraju kako županija premalo radi na promidžbi ekološke poljoprivrede te kako su poticaji od strane županije premali. Smatraju kako ima još puno mjesta za rast i razvoj ekološke poljoprivrede s obzirom na zemljopisni položaj, klimu te na potencijal ljudi u Istri. S obzirom da je ovo pitanje ocijenjeno prosječnom srednjom ocjenom, ne može poslužiti kod donošenja suda o hipotezi.

2. Koliko ste zadovoljni potporama?

Pitanje o potporama bilo je podijeljeno na tri dijela, tj. na županijske, državne i potpore Europske unije.

Državne potpore odnose se na mjeru 11 s pod mjerama 11.1 za prelazak proizvođača na ekološku proizvodnju i na 11.2. za nastavak obavljanje ekološke proizvodnje.

Aritmetička sredina iz odgovora ispitanika iznosi 2,75, tako da se može zaključiti da su proizvođači srednje zadovoljni državnim potporama.

Što se tiče županijskih potpora, one se odnose za subvencioniranje dijela, točnije 50% troška ekološkog nadzora kod certificiranja. Kod ove potpore ispitanici najviše zamjeraju što se sufinancira samo 50% troška te što te isplate dolazi nakon što je postupak certificiranja uspješno obavljen. Statističkom obradom podataka također je dobivena srednja ocjena.

Potpore EU ocijenjene su prosječnom ocjenom 3, tj. aritmetička sredina iznosi 3,25. Iz EU fondova moguće je povući znatna sredstva kako za ekološku poljoprivredu tako i za poljoprivredu općenito, međutim problem nastaje kod osiguranja financijskih sredstava, jer potpore preko EU fondova funkcioniraju na način da je potrebno osigurati sredstva, a tek tada se od EU fondova traži povrat.

3. Potpore za ekološku poljoprivredu veće su od potpora za konvencionalnu poljoprivredu.

Kod tvrdnje da su potpore za ekološku proizvodnju veće od potpora za konvencionalnu poljoprivrednu proizvodnju odgovori su oprečni tj. ispitanici su različito bodovali tvrdnju. U načelu svi ispitanici se slažu kako su potpore u ekološkoj poljoprivredi veće od uobičajenih, ali također smatraju kako bi one trebale biti puno veće s obzirom na veće troškove proizvodnje i s obzirom da je rast ekološke poljoprivrede strateški interes Republike Hrvatske. Smatraju kako bi se uz veće potpore bez problema moglo doći do 8% udjela ekološke poljoprivrede u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Obradom podataka došlo se je do aritmetičke sredine 3,25, te moda i medijana 3 te se može zaključiti da su i ovo pitanje proizvođači ocijenili srednjom ocjenom.

4. Ekološki proizvodi postižu višu cijenu.

Većina proizvođača slaže se da ekološki proizvodi postižu višu cijenu, iako s obzirom na kvalitetu tih proizvoda i veće troškove proizvodnje, po mišljenju većine to još uvijek nije dovoljno. Kada bi kupovna moć kupaca bila viša, bilo bi također moguće i postići više cijene, s obzirom na rast tržišta i svijest potrošača. Statističkim izračunom dobivamo aritmetičku sredinu 4,25, te mod i medijan 5, tako da možemo zaključiti da su ispitanici ovu tvrdnju ocijenili pozitivno. Može se reći kako je viša cijena ekoloških proizvoda jedan od glavnih motiva za prelazak proizvođača na ekološke poljoprivredne prakse. Također to je jedna od činjenica koja potvrđuje postavljenu hipotezu.

5. Kupci prepoznaju ekološke proizvode

Proizvođači se također slažu da kupci dobro prepoznaju ekološke proizvode. Ekološki certifikati su jasni i prepoznatljivi kao hrvatski znak ekološke poljoprivrede, tako i znak europske unije za ekološku poljoprivredu. Aritmetička sredina odgovora je četiri, jednako kao i mod i medijan, tako možemo zaključiti da su proizvođači na pitanje da li kupci na prepoznaju ekološke proizvode odgovorili pozitivno. Te i ovo pitanje ide u prilog postavljenoj hipotezi.

6. Ekološki proizvodi lako se prodaju

Proizvođači su složni oko tvrdnje da se ekološki proizvodi lako prodaju. Statističkom obradom podataka dolazimo do aritmetičke sredine koja iznosi 4, što pak znači da su ekološki proizvođači na ovu tvrdnju u prosjeku odgovorili pozitivno. Njihovo razmišljanje odraz je tržišne situacije, rastuće potražnje za ekološkim proizvodima koji nisu još uvijek dostupni u količinama koje traži tržište i povećani broj kupaca s obzirom na povećanje svjesnosti kupaca o zdravom životu. Proizvođači ljekovitog bilja čak ističu da neki kupci uopće ne bi kupili njihove proizvode kada oni ne bi bili ekološki. Problemi se mogu pojaviti kod proizvođača ekološkog voća i povrća kada zbog povoljnih klimatskih prilika dođe do viših prinosa te je tada problem gdje plasirati veće količine proizvoda.

7. Broj kupaca ekoloških proizvoda povećava se

Statističkom obradom podatka, tj. izračunom aritmetičke sredine, medijana i moda, nedvosmisleno se može zaključiti kako se proizvođači slažu s ovom tvrdnjom. Aritmetička sredina iznosi 4,25, dok mod i medijan iznose 5, tj. najviši stupanj slaganja s tvrdnjom. Razgovor sa proizvođačima zaključuje se kako većina vidi potencijal u rastu tržišta ekološke proizvodnje, te je poneka čak i teško zadovoljiti potrebe tržišta. Također većina proizvođača mišljenja je kako će tržište i u budućnosti rasti. Također i za ovu tvrdnju može se reći da ide u prilog hipotezi.

8. Razvoj turizma olakšava plasman.

Obradom podataka došli smo do aritmetičke sredine od 3,5, te se može reći da u prosjeku proizvođači u turizmu vide potencijal za plasman svojih proizvoda. Ipak anketiranjem i bilježenjem tvrdnji došlo se do zaključka da se proizvođači maslinovih ulja i eteričnih ulja ljekovitog bilja naročito slažu s ovom tvrdnjom jer je potražnja njihovih proizvoda u obliku suvenira ipak dosta ovisi o turizmu. Ova tvrdnja također ide u prilog postavljenoj hipotezi.

9. Kontrole su stroge i često se provode

Proizvođači se uglavnom suzdržani prema ovoj tvrdnji (aritmetička sredina 3,25). Ovisno o kontrolnom tijelu tj. certifikacijskoj kući koja nadzire postupak ovisi i učestalost i strogost kontrole. U većini slučajeva kontrole se provode nekoliko puta godišnje. U razgovoru s proizvođačima dolazi se do zaključka kako nije strogost kontrole ono što ih destimulira, jer se svi pridržavaju dozvoljenih sredstava i načina obrade tla, neki čak ističu kako bi voljeli kako su kontrole samih proizvoda na pesticide čak i strože. Ono što ih opterećuje je papirologija i dokumentacija koju moraju voditi te ističu kako im to oduzima puno vremena.

10. Postupak certificiranja je skup i težak.

Analizom odgovora na ovo pitanje dolazimo, tj. Izračunom aritmetičke sredine, moda i medijana može se zaključiti kako su proizvođači suzdržani oko ove tvrdnje. Postupak certificiranja jeste skup za većinu proizvođača ali županija vraća 50% iznosa ukoliko proizvođač ishodi certifikat. Ono što predstavlja problem je što refundiranje troška ide retrogradno.

11. Potrošači su slabo educirani

Za analizu odgovora bilo je potrebno izračunati aritmetičku sredinu, koja iznosi 2,25, kako je tvrdnja negativno formulirana ta brojka znači da se proizvođači ne slažu da su kupci slabo educirani. Većina smatra kako trend koji vlada u svijetu pa tako i u Hrvatskoj da se ljudi sve više educiraju po pitanju zdrave prehrane. Rast potražnje za zdravom hranom je također trend koji bi kada bi ekonomske prilike bile bolje bio čak i izraženiji. Iako je tvrdnja negativno formulirana, odgovor na ovo pitanje ide u prilogu postavljenoj hipotezi.

12. Najčešći kanali prodaje

Ovo pitanje bilo je informativnog karaktera te se na njemu nisu mogle vršiti statističke operacije kako bi mogli suditi o hipotezi. Pitanje se sastojalo od višestrukog izbora ponuđenih odgovora

Kao najčešće kanale prodaje većina proizvođača je navela tržnice tj. Direktnu prodaju na kućnom pragu, kao i dostavu poznatim kupcima te male trgovine i suvenirnice. Međutim problem nastaje kada se pojave viškovi proizvodnje zbog dobrih vremenskih prilika i izostanaka bolesti i štetnika. Otkup na veliko ekoloških proizvoda još uvijek nije dobro organiziran, što zbog nedostatka konstantnosti takvih proizvoda, što zbog nezainteresiranosti velikih trgovačkih lanaca za proizvode ekološke poljoprivrede.

13.Što vas je motiviralo na ekološku proizvodnju?

Kao glavni motivi ulaska tj. prijelaza na ekološki način proizvodnje navode se ljubav prema prirodi i zdravlju te zdravom načinu života, podizanje svijesti kako proizvodnja na konvencionalan način ozbiljno šteti i prirodi i zdravlju čovjeka. Kao motiv također se navodi i rast tržišta, također određeni proizvodi koji se posebno odnose na zdravlje ako nisi ekološki vrlo teško bi i pronašli kupca.

14.Koji su najčešći problemi s kojima se suočavate

Proizvođači su naveli brojne probleme s kojima se suočavaju, a neke od najčešćih su vremenske prilike koje su i inače rade probleme u poljoprivrede, ali su kod ekološke proizvodnje još više izražene, kapitalna ulaganja, skupoća repromaterijala, administrativne barijere, neorganizirano tržište, problemi sezonskog zapošljavanja radnika, težak rad, puno teži nego u konvencionalnoj poljoprivredi gdje se određene radnje izvršavaju strojno i špricanjem.

Rezultati

Analizom odgovora na postavljena pitanja može se prihvatiti postavljena hipoteza kako se okruženje Istarske županije ipak poticajno te se isplati postati ekološkim poljoprivrednikom. Od četrnaest postavljenih pitanja, deset ih je bilo formulirano u obliku ocjenjivanja postavljene tvrdnje, te su se mogle provesti odgovarajuće statističke analize. Kako su na oko četiri od deset pitanja ispitanici bili suzdržani, a na šest su pitanja odgovorili pozitivno, može se zaključiti kako hipoteza stoji.

Naravno, i dalje postoje brojni problemi, posebice oko uređenja i organizacije tržišta, te ipak nedostatnog poticanja takvog načina proizvodnje, ipak pozitivne stvari kao veća cijena koju je moguće postići te kontinuiran rast tržišta ipak prevladavaju kod odluke anketiranih proizvođača.

Zaključak

Onečišćenje okoliša, neodrživo gospodarenje zemljinim resursima te klimatske promjene doveli su do potrebe za drugačijem i odgovornijem pristupu u poslovanju. Upravo su to bili razlozi nastanka zelenog poduzetništva, koje kao djelatnost koja se svjesno bavi pitanjem okoliša, realizira poduzetničke ideje koje imaju pozitivan utjecaj na okoliš, a istovremeno su financijski održive. Također, ovaj oblik poduzetništva ima za cilj promijeniti postojeći ekonomski model koji se temelji na neodrživom iskorištavanju zemljinih resursa te zamijeniti postojeći konvencionalni način proizvodnje novim ekološkim načinom.

U okviru ovog načina razmišljanja i djelovanja nastao je i oblik poljoprivredne proizvodnje koji nema negativnog utjecaja na ljudsko zdravlje i okoliš tj. ekološka poljoprivreda. Upotreba umjetnih gnojiva te sredstava za zaštitu bilja, stvaranje GMO sjemena s ciljem povećanja prinosa i otpornosti doveli su do potrebe za oblikom proizvodnje koji neće imati štetnih posljedica ni za ljudsko zdravlje niti za okoliš.

Porast tržišta za ekološki proizvedenom hranom te porast poljoprivrednih površina pod ekološkim uzgojem jasan su znak ubrzanog razvoja ekološke poljoprivrede u Europi i svijetu. Ekološka poljoprivreda jedan je od najvažnijih elemenata koncepta održivosti jer se zasniva nakorištenju obnovljivih resursa te za razliku od konvencionalne nekorištenju kemikalija u proizvodnji hrane.

U radu se nastojalo utvrditi koje su mogućnosti za razvoj ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj, a posebno u Istarskoj županiji. Proučavanjem SWOT analize može se zaključiti kako ekološka poljoprivreda ima velik potencijal za razvoj.

Na kraju istraživanjem koje je provedeno na ekološkim proizvođačima u Istarskoj županiji može se potvrditi hipoteza da se isplati postati ekološkim proizvođačem. Na ključna pitanja kao što su cijena proizvoda i mogućnost za razvoj tržišta ispitanici su odgovorili pozitivno, ipak još uvijek je potrebna i podrška države u obliku malo većih poticaja i uređenja tržišta kako bi se ostvario puni potencijal.

Literatura

Knjige:

Hisrich R.D., M.P. Peters i R.A. Shepherd, Poduzetništvo, Zagreb, MATE d.o.o., 2011.

Buble M. i M. Buble, Poduzetništvo, Split, Aspira visoka škola za menadžment i dizajn, 2014.

Herceg N., Okoliš i održivi razvoj, Zagreb, Synopsis d.o.o., 2013.

Pađen-Štajdohar O., Plivati s ISO-om i ostati živ što je kvaliteta i kako njomje upravljati u poslovnom i privatnom životu, Zagreb, Kigen d.o.o., 2009.

Internet stranice:

Kosa.hr, dostupno na: <http://www.kosa.hr/index.php/zeleno-poduzetnistvo> (pristupljeno 10.04.2017.)

Greent project, „An attempt to define „green entrepreneurship““, dostupno na: <http://greentproject.eu/wp-content/uploads/2016/01/Definition-green-entrepreneurship.pdf>, (pristupljeno, 10.04.2017.)

Zakon o zaštiti okoliša, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/194/Zakon-o-za%C5%A1titi-okoli%C5%A1a>, (pristupljeno 29.03.2017.)

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, dostupna na: <http://www.mzoip.hr/hr/ministarstvo.htm>, (pristupljeno 29.03.2017.)

Svijet kvalitete, dostupno na: <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/norme>, (pristupljeno 05.04.2017.)

Svijet kvalitete, dostupno na: <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/akreditiranje>, (pristupljeno 07.05. 2017.)

Svijet kvalitete, dostupno na <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/izdvojeno/126-oznaka-ce>

Svijet kvalitete, dostupno na: <http://www.svijet-kvalitete.com/index.php/institucije/871-predstavljamo-iso>, (pristupljeno 10.04.2017)

Hrvatski zavod za norme, dostupno na www.hzn.hr, (pristupljeno 05.04.2017.)

Hrvatska akreditacijska agencija, dostupno na www.akreditacija.hr (pristupljeno 05.04.2017.)

Berak Fakin Z. i drugi, Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2013. godini, Zagreb, Ministarstvo poljoprivrede, 2014., dostupno na:

<http://www.mps.hr/UserDocImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>, (pristupljeno 11.04.2017.)

Lodeta Batelja K., J. Gugić i Z. Čmelik., Ekološka poljoprivreda u Europi i Hrvatskoj s osvrtom na stanje u Voćarstvu, Zagreb, 2012., str 3., dostupno na: hrcak.srce.hr, (pristupljeno 17.05.2017)

Uredba vijeća (EZ) 834/2007, dostupno na:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN>, (pristupljeno 10.03.2017.)

Prijedlog uredbe europskog parlamenta i vijeća o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Bruxelles, 24.3.2014. dostupno na:

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0180/_com_com\(2014\)0180_hr.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0180/_com_com(2014)0180_hr.pdf), (pristupljeno 12.03.2017.)

Zakon o poljoprivredi, Narodne novine, dostupno na:

http://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_30_612.html, pristupljeno (30.04.2017.)

Agencija za plaćanja u poljoprivredi ribarstvu i ruralnom razvoju, dostupno na:

<http://www.apprrr.hr/upisniksubjekata-u-ekoloskoj-proizvodnji-632.aspx>, (pristupljeno 21.04.2017.)

Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja, Narodne novine, dostupno na http://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_35_729.html, (pristupljeno 12.04.2017.)

Hrvatska obrtnička komora, dostupno na:

http://www.hok.hr/layout/set/print/gospodarstvo/jedinstveno_eu_trziste/slobodno_kretanje_kapitala/slobodno_kretanje_roba/od_srpnja_samo_ce_oznaka, (pristupljeno 16.04.2017.)

Lokvina.hr, dostupno na: <http://lokvina.hr/lokvina/zakonodavstvo-europske-unije-u-ekoloskoj-poljoprivrednojproizvodnji/>, (pristupljeno 15.04.2017.)

Narodne novine, dostupno na:

http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_07_86_1929.html, (pristupljeno 18.04.2017.)

Popis slika, tablica i grafikona

Slike

Slika 1. Infrastruktura kvalitete	10
Slika 2. Sustav akreditacije.....	14
Slika 3. CE oznaka	15
Slika 4. Slijed poljoprivrednih proizvoda	17
Slika 5. Znak europske unije za ekološku proizvodnju	31
Slika 6. Hrvatski eko proizvod	38
Slika 7. Hrvatski eko proizvod crno bijela	39

Tablice

Tablica 1. Korištene poljoprivredne površine prema vrsti kulture	18
Tablica 1. Udio ekološke proizvodnje u ukupnom poljoprivrednom zemljištu	24
Tablica 2. Broj ekoloških proizvođača po godinama.....	26
Tablica 3. Površine pod ekološkom poljoprivredom prema vrsti proizvodnje.....	28
Tablica 4. Stanje ekološke proizvodnje po županijama 2014. godine	29
Tablica 5. SWOT analiza.....	31
Tablica 6. Udio potpore isplaćene u ekološkoj poljoprivredi po županijama	42

Grafikoni

Grafikon 1. Korištene poljoprivredne površine prema vrsti kulture	18
Grafikon 2. Postotni udio ekološke proizvodnje u ukupnom poljoprivrednom zemljištu	25
Grafikon 3. Broj ekoloških proizvođača po godinama.....	27
Grafikon 4. Udio pojedine kulture u ekološkoj proizvodnji	28
Grafikon 5. Ekološka proizvodnja po županijama 2014. godine	30
Grafikon 6. Udio potpore isplaćene u ekološkoj poljoprivredi po županijama	43

Prilozi

Anketa

Ime OPG-a

1. Kojom vrstom proizvodnje se bavite i na koliko ha?

2. Koliko ste zadovoljni razvitkom ekološke poljoprivrede u Istarskoj županiji?

- 1) uopće nisam zadovoljan
- 2) nisam zadovoljan
- 3) niti sam zadovoljan/niti sam nezadovoljan
- 4) zadovoljan sam
- 5) jako sam zadovoljan

Molim da kod sljedećih tvrdnji izrazite stupanj slaganja

3. Koliko ste zadovoljni potporama?

1) državne	1	2	3	4	5
2) županijske	1	2	3	4	5
3) eu	1	2	3	4	5

4. Potpore za ekološku poljoprivredu veće su od uobičajenih.

- 1) u potpunosti se ne slažem
- 2) ne slažem se
- 3) niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) slažem se
- 5) u potpunosti se slažem

5. Ekološki proizvodi postižu višu cijenu.

- 1) u potpunosti se ne slažem
- 2) ne slažem se
- 3) niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) slažem se
- 5) u potpunosti se slažem

6. Kupci dobro prepoznaju certificirane proizvode.

- 1) u potpunosti se ne slažem

- 2) ne slažem se
- 3) niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) slažem se
- 5) u potpunosti se slažem

7. Proizvedene količine lako se prodaju.

- 1) u potpunosti se ne slažem
- 2) ne slažem se
- 3) niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) slažem se
- 5) u potpunosti se slažem

8. Tržište tj. broj kupaca ekoloških proizvoda se povećava.

- 1) u potpunosti se ne slažem
- 2) ne slažem se
- 3) niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) slažem se
- 5) u potpunosti se slažem

9. Razvoj turizma olakšava plasman.

- 1) u potpunosti se ne slažem
- 2) ne slažem se
- 3) niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) slažem se
- 5) u potpunosti se slažem

10. Kontrole su stroge i često se provode

- 1) u potpunosti se ne slažem
- 2) ne slažem se
- 3) niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) slažem se
- 5) u potpunosti se slažem

11. Postupak certificiranje je skup i težak

- 1) u potpunosti se ne slažem
- 2) ne slažem se
- 3) niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) slažem se
- 5) u potpunosti se slažem

12. Potrošači su slabo educirani

- 1) u potpunosti se ne slažem
- 2) ne slažem se
- 3) niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) slažem se

5) u potpunosti se slažem

Molim da izaberete jedan od odgovora.

13. najčešći kanali prodaje

- a) tržnice
 - b) trgovine
 - c) trgovački lanci
 - d) sajmovi
 - e) ostalo
-

Molim da slobodno odgovorite na sljedeća pitanja.

13. što vas je motiviralo na ekološku proizvodnju

14. koje su najčešće poteškoće s kojima se suočavate

Sažetak

Kao posljedica klimatskih promjena, pretjeranog iskorištavanja prirodnih resursa te zagađenja okoliša nastao je poseban oblik poduzetništva, zeleno poduzetništvo. Zeleno poduzetništvo kao takvo bavi se realizacijom poduzetničkih ideja koje nemaju negativan utjecaj na okoliš, a istodobno su financijski održive. Kao jedan od oblika zelenog poduzetništva ističe se ekološka poljoprivredna proizvodnja. Konvencionalna poljoprivredna proizvodnja dovela je do velikih ekoloških problema, kao što su zakiseljavanje tla, pad sadržaja humusa, te do ostataka pesticida i teških metala u tlu, te do narušavanja zdravlja ljudi. U tom kontekstu došlo je drukčijeg pristupa poljoprivredi, koji se naziva ekološka poljoprivreda. Ekološka poljoprivreda kao način proizvodnje koji ne koristi umjetna gnojiva i pesticide doprinosi očuvanju okoliša, ali i ljudskog zdravlja. Takva poljoprivredna praksa ima sve veće stope rasta u Europi, ali i u Republici Hrvatskoj.

U radu se je opisana situacija u poljoprivredi u Republici Hrvatskoj, s naglaskom na ekološkoj poljoprivredi. Također su opisane koje su snage i slabosti ovog načina proizvodnje. Istraživanjem koje je provedeno anketnim upitnikom na ekološkim proizvođačima u Istarskoj županiji došlo se do podataka o tržištu, plasmanu, potporama, te cijenama ekoloških proizvoda. Na kraju se došlo do zaključka da se, iako još uvijek postoje određeni problemi, prvenstveno u neuređenosti tržišta i dosta niskim poticajima ipak isplati postati ekološkim proizvođačem.

Summary

As a result of climate change, excessive exploitation of natural resources, and environmental pollution special form of entrepreneurship arose, green entrepreneurship. Green entrepreneurship, as such, deals with the realisation of entrepreneurial ideas that do not have a negative impact on the environment while at the same time being financially sustainable. One type of green entrepreneurship that stands out is ecological agricultural production. Conventional agricultural production has led to major environmental problems, such as acidification of soil, decline in humus content, residues of pesticides and heavy metals in the soil, and disturbance of human health. Taking these into consideration, a different approach to agriculture called ecological agriculture is being used. Ecological agriculture as a way of production that does not use artificial fertilizers and pesticides contributes to the preservation of the environment but also to human health. Such agricultural practice has an increasing growth rate in Europe as well as in the Republic of Croatia.

This paper describes the situation in agriculture in the Republic of Croatia, with an emphasis on ecological agriculture. Also described are the strengths and weaknesses of this mode of production. The research that was done via questionnaires towards ecological producers in the Istria County resulted in data on the market, product placement, subsidies, and ecological product prices. The conclusion was generated that, although there are still some problems, primarily in chaos in the market and low incentives, it is still worthwhile to become an ecological producer.